MEHMED EMİN YURDAKUL'UN
BÜTÜN ŞİİRLERİ

FEVZİYE ABDULLAH TANSEL

Hazırlayan
Abdullah Uçman

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1922
EDEBÎ ESERLER: 988

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-451-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1969

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Son Okuma: Ezgi Bilgi Gümüş

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan - GNG Tanıtım

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Mehmed Emin Yurdakul: 13 Mayıs 1869'da İstanbul Beşiktaş'ta doğdu. 1889'da Mekteb-i Hukuk'a kaydoldu; iki yıl kadar sonra buradan da ayrılmak zorunda kaldı. Bu tarihten itibaren edebiyat ve şiirle daha yakından ilgilendi. 1892'de, ilk eseri *Fazilet ve Asalet* dolayısıyla Sadrazam Cevat Paşa'nın tavsiyesi üzerine Rüsûmat İdaresi'ne önce memur, ardından evrak müdürü tayin edildi. 1892'de İstanbul'a gelen Cemâleddîn-i Efgānî'nin sohbetlerine katıldı, bazı fikirlerinden istifade etti. 1897 Osmanlı-Yunan Muharebesi sırasında aralarında "Anadolu'dan Bir Ses yahut Cenge Giderken" adlı şiirin de bulunduğu, hece vezni ve sade bir Türkçe ile şiirler yazmaya başladı. Millî duyguları herkesin kolayca anlayabileceği bir dille ifade ettiği şiirleri devrin edebiyat çevrelerinde büyük ilgi gördü. 1898'de bu şiirlerini *Türkçe Şiirler* adıyla kitap hâlinde yayımladı. *Türk Yurdu* dergisinin ve Türk Ocağı'nın kuruluşunda da aktif bir rol alan Yurdakul'un, I. Dünya Savaşı yıllarında, *Türk Sazı*'nı (1914) takiben yayımlanan *Ey Türk Uyan* (1914), *Tan Sesleri* (1915), *Ordunun Destanı* (1915), *Dicle Önünde* (1916), *Turan'a Doğru* (1918) ve *Zafer Yolunda* (1918) adlı manzum eserleri, savaşan Türk askerlerinin en önemli manevi güç kaynaklarından olmuştur. Edebiyât-ı Cedîde şairlerinden farklı olarak sanatın gayesinin güzellik yanında millî fayda temin etmek olduğunu belirtmiş, halkın dertlerini ve acılarını dile getirmeyi ve bunlara çare aramayı ilke edinmiştir. Hayatının sonuna kadar edebiyatta halkçılık ve milliyetçilik prensibine bağlı kalan Mehmet Emin, Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda ortaya çıkan memleketçi edebiyatın oluşmasına da önayak olmuştur. 14 Ocak 1944'te vefat etmiştir.

Fevziye Abdullah Tansel: 23 Şubat 1912'de Muş'ta doğan Fevziye Abdullah Tansel, Molova, Metroviçe, Niğde, Muş, Kayseri ve Elaziz kadılıklarında bulunan Abdullah Hulusi Efendi ile Dobriç müftüsü Yörükoğlu Mustafa Efendi soyundan Sârâ Hanım'ın kızıdır. 1931'de İstanbul Kız Lisesi, 1934'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun olmuştur. Erken yaşlarda şiir yazmaya başlayan ve ilk verimleriyle 1929'da Balıkesir'de neşredilen *Türk Dili* dergisinde ismi görülen Tansel, daha sonraları "Köprülü Mektebi" diye tanımlayabileceğimiz bilimsel ekole mensup velût bir edebiyat tarihçisi olarak temayüz etmiştir. Muhtelif ansiklopedilere yazdığı bilimsel maddeler, edebiyat tarihi sahasında ortaya koyduğu makale ve kitap çapında çalışmalarla ömrü boyunca Türk kültürüne hizmet eden Tansel, 1984 yılında Münevver Ayaşlı'yla birlikte Türkiye Yazarlar Birliği'nin Üstün Hizmet Ödülü'nü almıştır. 4 Ağustos 1988'de Ankara'da vefat etmiş ve Cebeci Asrî Mezarlığı'na defnedilmiştir.

İÇİNDEKİLER

MEHMED EMİN VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE
BİRKAÇ SÖZ..... XV
ÖN SÖZ.....XXIII

I-MEHMED EMİN YURDAKUL'UN ŞİİRLERİ.....XXV
1. Yetiştiği İçtimâî, Edebî Muhit, Açtığı Çığır.....XXV
2. İlk Eseri: *Türkçe Şiirler* ve Uyandırdığı Akisler: XXXI
3. *Türk Sazı*'na Hazırlık Devresi.....XXXVII
4. *Türk Sazı* ve *Ey Türk Uyan*'ın Neşri
Uyandırdıkları Alâka ve Şöhreti..... XLV
5. Başka Eserleri ve Dağınık Şiirleri.....LV
6. Şiir Telâkkisi ve Hususiyetleri..... LXI
7. Tesiri ve Hakkındaki Şiirler.....LXVI

II- BU CİLT NASIL HAZIRLANDI?
1. Basılmak Üzere Türk Tarih Kurumu'na Verilen Tashihli Metinler...LXXVI
2. Tashihlerin Mahiyeti.....LXXX
3. Hazırladığımız Bu Cildin Hususiyetleri LXXXII
Kronoloji Cedvelleri LXXXVI
I. Şiirlerin İlk Basım Tarihlerine Göre LXXXVI

II. Şiir Kitaplarının İlk Basımına Göre XCV
III. Şiirlerin Yazıldıkları Tarihe Göre XCV

I. TÜRKÇE ŞİİRLER 1
Mektuplar 3
I. BİZ NASIL ŞİİR İSTERİZ? 22
II. ANADOLU'DAN BİR SES YAHUD CENGE GİDERKEN 23
III. YUNAN SINIRINI GEÇERKEN 24
IV. TIRHALA KAL'ASI'NA BAYRAK DİKTİKTEN SONRA 25
V. Ş E H Î D YAHUD OSMAN'IN YÜREĞİ 26
VI. YETİM ÇOCUK YAHUD AHMED'İN KAYGUSU 27
VII. ÂH ANALIK YAHUD ZEYNEB'İN DUASI 29
VIII. KUR'ÂN-I KERÎM 30
IX. GÜZELLİK VE İYİLİK KARŞISINDA 32

II. TÜRK SAZI 37
X. BENİM ŞİİRLERİM 39
XI. ZAVALLILAR 40
XII. KAYNANA İLE DAMAT 41
XIII. ANA İLE KIZI 43
XIV. AHRETLİK 46
XV. ANADOLU 47
XVI. SÜRÜCÜ 51
XVII. KİBRİTÇİ KIZ 52
XVIII. ON PARA VER 53
XIX. KESİLDİ Mİ ELLERİN 54
XX. ZAVALLI KAYIKÇI 56
XXI. ÇİÇEKCİĞİM 58
XXII. BIRAK ŞU KUŞCAĞIZI 59
XXIII. BIÇAKSIZ K ĀTİLLER 60
XXIV. ISSIZ EV 61
XXV. ÇEKİÇ ALTINDA 62
XXVI. BEŞİĞİN ÖNÜNDE 63
XXVII. İLK YARA 65
XXVIII. YA ÖLÜRSEM NE YAPARLAR 66
XXIX. YAVRUMUN MEZARINDA 67
XXX. GUTENBERG 68

XXXI. MARTİN LUTHER 69
XXXII. KRİSTOF KOLOMB 70
XXXIII. BIRAK BENİ HAYKIRAYIM 71
XXXIV. BİLİNİZ Kİ EY GADDARLAR 72
XXXV. VATAN TEHLİKEDE 74
XXXVI. İŞTE O GÜN 77
XXXVII. YA BİR MEZAR, YA ZİNDAN 78
XXXVIII. 10 TEMMUZ 79
XXXIX. YAŞAMAK KAVGASI 82
XL. BİZE DİYORLAR Kİ 83
XLI. İLİM 84
XLII. PARA 85
XLIII. SINÂ'AT 86
XLIV. HAKK ĀNİYET 87
XLV. ÇİFTÇİLİK 88
XLVI. EY GENÇ ÇİFTÇİ 89
XLVII. SAKIN KESME 90
XLVIII. YOLCU 91
XLIX. YAVRUMUZU ÇOĞALTALIM 92
L. SEBEP NE Kİ DOĞURMASIN 93
LI. DEMİR 94
LII. DEMİRCİ 95
LIII. ÖRS BAŞINDA 97
LIV. BIRAK YAPMA 98
LV. NE ZAMAN 99
LVI. YURDUMUZUN İNİLTİSİ 100
LVII. YA GĀZİ OL, YA ŞEHİD 102
LVIII. KUR'A NEFERİ 104
LIX. ORDUDAN BİR SES 106
LX. SEN FERYÂDA BAŞLAYINCA 108
LXI. BİR GENÇ KIZA 109
LXII. BİR DELİKANLIYA 110
LXIII. ÇOCUKLAR 111
LXIV. İMTİHAN 112
LXV. ÇÖMLEKÇİ 113
LXVI. GÜNAHKÂR 115
LXVII. BAHTİYARLIK 116

LXVIII. GEMİCİ 117
LXIX. FENER 118
LXX. BALIKÇI 119
LXXI. ÖLÜ KAFASI 120
LXXII. NİFAK 121
LXXIII. FELÂKETLER KARŞISINDA 122
LXXIV. BENİM RÜYAM 123
LXXV. IRKIMIN TÜRKÜSÜ 124
LXXVI. SELÂM SANA 130
LXXVII. BARBAROS 139
LXXVIII. KANIMI TAŞIYANA 140
LXXIX. ONA ÖLÜM 141
LXXX. ÜSTAD EKREM'E 142
LXXXI. İSMÂİL GASPRİNSKİ'YE 143
LXXXII. ŞAİR 145

III. EY TÜRK UYAN 147
LXXXIII. EY TÜRK UYAN 149

IV. TAN SESLERİ 165
LXXXIV. AÇ BAĞRINI BİZ GELDİK 167
LXXXV. EY İĞNEM, DİK 178

V. ORDUNUN DESTANI 193
LXXXVI. ORDUNUN DESTANI 195
LXXXVII. ORDUYA SELÂM 219

VI. DİCLE ÖNÜNDE 223
LXXXVIII. DİCLE ÖNÜNDE 225

VII. HASTA BAKICI HANIMLAR 247
LXXXIX. HASTA BAKICI HANIMLAR 249

VIII. TURAN'A DOĞRU 265
XC. NİNNİ 267
XCI. İNTİKAM PERİSİ 271

XCII. BANA KEVSER SUNANA 273
XCIII. K A F K A S'A 274
XCIV. KAFKAS KIZI 275
XCV. HAN'IN SAZINA 276
XCVI. Ç AR'A 277
XCVII. PETERSBURG'A 278
XCVIII. GÜLSÜN ARTIK 279
XCIX. VERİNHORA'YA 280

IX. İSYAN VE DUA 281
C. İSYAN 283
CI. D U A 292

X. AYDIN KIZLARI 303
CII. AYDIN KIZLARI 305
CIII. VUR 315

XI. ANKARA 317
CIV. ANKARA 319

XII. DAĞINIK ŞİİRLER 333
CV. KÖYDE FIRTINA 335
CVI. GÖZYAŞIM 338
CVII. ALİL 339
CVIII. BABA BUCAĞI 340
CIX. ANNECİĞİM 341
CX. YAZI MASAMIN BAŞINDA 342
CXI. SABAH 343
CXII. SOFRA BAŞI 344
CXIII. MATBUAT NİZAMNÂMESİ YAHUD İLK HÜCUM 345
CXIV. BABACIĞIM 346
CXV. OĞLUM DOĞDUĞU GECE 347
CXVI. GENÇ TÜRK 348
CXVII. MEKTEPLİ 349
CXVIII. 350
CXIX 351
CXX. MACAR KIZINA 352

CXXI. ŞİʼRİMİN PERİSİNE 353
CXXII. ŞAİR 354
CXXIII. MİLLÎ RUH 355
CXXIV. MEFKÛRE 356
CXXV. ÜMİD 357
CXXVI. TANRIʼYA 358
CXXVII. HAK 359
CXXVIII. TÜRK DİLİ 360
CXXIX. MUSTAFA KEMAL-ZAFER 361
CXXX. EY BEŞERİN ÇARPAN KALBİ 363
CXXXI. HÜRRİYET 364
CXXXII. HALK 365
CXXXIII. MUSTAFA KEMAL-ZAFER 371
CXXXIV. İSTİKLÂL DESTANI 383
CXXXV. KURTARICIʼYA 417
CXXXVI. ANIT 424
CXXXVII. DEVRİM 429
CXXXVIII. BENİM ÖMRÜM 445
CXXXIX. ANLAMAYANLARA 446
CXL. ŞAİR 447
CXLI. BÜYÜK SANATKÂR 448
CXLII. ÇOCUK ESİRGEME KURUMU İÇİN 449

NOTLAR ve MUHTELİF İNDEKSLER 451
NOTLAR 451
MUHTELİF İNDEKSLER 483
UMÛMÎ İNDEKS 511

MEHMED EMİN VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Abdullah Uçman

Benim gibi birçok Türk çocuğu Mehmed Emin adını, ilkokul sıralarında Türkçe kitaplarımızda okuyup ezberlediğimiz:

Ben bir Türk'üm, dinim cinsim uludur,
Sînem, özüm ateş ile doludur,
İnsan olan vatanının kuludur,
Türk evlâdı evde durmaz giderim!

kıt'asıyla başlayan "Anadolu'dan Bir Ses yahut Cenge Giderken" adlı şiiriyle duymuş olmalıdır. Onun, bu şiirin de içinde bulunduğu hece vezniyle yazılmış şiirlerden meydana gelen ve yayımlandığı zaman büyük gürültüler koparan *Türkçe Şiirler* adlı kitabı, o sırada Türk edebiyatına hâkim olan Servet-i Fünun şiir anlayışına karşı bir tepki mahiyeti de taşır.

1897 Osmanlı-Yunan Muharebesi sırasında hece vezni ve sade Türkçe ile yazılan ve millî duyguları herkesin anlayabileceği bir dille ifade ettiği bu kitaptaki şiirler devrin edebiyat çevrelerinde de büyük ilgi ve teşvik görür. Burada yer alan şiirlerin bir kısmında, üç ay kadar devam eden savaş sırasında cereyan eden önemli olayları, Türk askerinin cepheye gidişinden başlayarak kazandığı zaferle şehit ve gazileri, ayrıca onların geride bıraktığı dul ve yetimlerin dramını anlatırken, bir kısmında da sade bir ifadeyle, Anadolu halkının sıkıntılarını, dertlerini ve inançlarını dile getirir.

Türk edebiyatı tarihinde daha ziyade Millî edebiyat akımına yol açtığı kabul edilen "Anadolu'dan Bir Ses yahut Cenge Giderken" adlı şiiriyle tanınan Mehmed Emin, aslında bir halk çocuğu olup edebî

zevkini küçük yaşta, bir balıkçı olan babası Salih Reis'ten dinlediği halk hikâyelerinden edinmiştir.

Kendisiyle yapılan bir röportajda: "… Babam ümmi idi. Çocukken bana *Battal Gazi*, *Kerem ile Aslı* gibi halk masallarını okutur ve dinlerdi. Sonraları Nâmık Kemal'in *Evrâk-ı Perişân*'ını okudum. Çatımız ak günler gördüğü gibi, kara günler de gördü. Halkın ıstırabını bu çatı altında duydum. Bu çatının altında anamın halk ninnileriyle büyüdüğüm gibi, bu çatının altında halk öğütleriyle yetiştim. Bu çatının altında anladım ki, halk kendi hayatını, kendi ruhunu, kendi aşkını, kendi ıstıraplarını kendi diliyle anlatacak kitaplara muhtaçtır." diyen Mehmed Emin, hayatı boyunca yazdığı şiirlerde bu doğrultuda Türk halkına samimi bir ilgi göstermiştir.

Nitekim, "Ben İstanbul lehçesini anamdan, babamdan, sonra Anadolu lehçesini karımdan öğrendim; onun saf ve asil ruhunun kaynaklarından Türklük aşkının kevserini içtim… Her şeyi değiştiren ve çürüten amansız zamanın değiştirip çürütemediği Türk ruhunu, bütün töreleri, faziletleri içinde, burada (Şebinkarahisar) buldum. Burada gözleri yaşlı yetimlere, bağrı yanık dullara, ağlamaktan gözleri kör olmuş ihtiyarlara rastladım. Millî ruhumu, millî ıstırabımı, millî ülkümü buradan aldım. Tesadüf ettiğim olayları topladım. Halkın acıklı hayatından ve ruhundan aldığım ilhamları şiirime koydum, milletime sundum; benim milliyetçiliğimin asıl kaynağı işte budur." demiştir.

Mehmed Emin'in yetişmesinde ve kişiliğini bulmasında etkili olan diğer önemli bir isim Cemâleddîn-i Efganî'dir. İslâm dünyasını dört bir yandan kuşatıp yok etmeye çalışan Batı emperyalizmine karşı verdiği vaazlar ve kalemiyle mücadele eden Cemâleddîn-i Efganî, gezip dolaştığı Hindistan, Mısır ve İran gibi çeşitli ülkelerde aynı zamanda milliyetçilik şuurunun uyanmasına da yardım ediyordu. İslâm dünyasının Batı medeniyetinden geri kalmış olmasına karşı, İslâm ümmetine mensup her milletin kendi millî benliğini kavrayarak ilerlemesi ve sonra birlik oluşturmak suretiyle kalkınabileceğine inanıyordu. Onun için, "Beni o yoğurmuştur; eğer ruhların ebediyet ve lâyemutiyeti varsa, derim ki: O, etlerini, kemiklerini Maçka Mezarlığı'nın topraklarına bırakmış ise, ruhunu da bana yadigâr etmiştir. Cemâleddin'in ruhu bende yaşıyor." demektedir.

Bunun için, Mehmed Emin'in 1898 yılında yayımlanan *Türkçe Şiirler* kitabı, 1911'de Selânik'te *Genç Kalemler*'le başlayan "Yeni Lisan"

hareketinden önce, Türk edebiyatında milliyetçilik cereyanının bir nevi başlangıcı kabul edilir. Asırlardır sadece halk şairleriyle tekke şairlerinin kullandığı, şehirli şairlerin "parmak hesabı" diye küçümsediği hece veznini aruz veznine tercih eden Mehmed Emin, böylece Türk şiirinde zamanla yeni bir akımın doğmasında da önemli bir rol oynar.

Her ne kadar teknik ve estetik bakımdan pek güçlü sayılmayan şiirleri bir yandan halkın zevk anlayışına hitap etmesi, bir yandan da halk hayatının bazı sahnelerini onların anlayabileceği bir dil ve üslûpla ifade etmesi dolayısıyla, sade Türkçe ve hece vezniyle yazılmış şiirde bir öncü kabul edilmektedir.

Türkçe Şiirler'in, Türkçülük cereyanının başladığı II. Meşrutiyet'ten on yıl önce yayımlanması, memleket sathında kısa zamanda büyük bir ilgi uyandırmış, birtakım taraftarlar bulduğu gibi, özellikle Servet-i Fünun şiir anlayışına taraftar olanlarca küçümsenmiş ve eleştirilmiştir. Kitap, sadece Osmanlı sınırları dahilinde değil, aynı zamanda Avrupa'da ve Rusya'daki bir kısım Türkologlarla Şarkiyatçıların ilgisini çekmekte gecikmemiştir. Kitap üzerine ünlü şarkiyatçılardan P. Horn, Arminius Vambéry, V.F. Minorsky ve E.J. W. Gibb, şaire mektuplar yazarak takdirlerini belirtmişler, Avrupa basınında kitabı tanıtan yazılar yazmışlardır.

İngiliz müsteşriklerinden *A History of Ottoman Poetry*'nin müellifi E.J.W. Gibb, 6 Haziran 1899 tarihli mektubunda, Mehmed Emin'in bu eseriyle Türk edebiyatına büyük bir hizmet ettiğine işaret ettikten sonra şunları söyler: "… Şimdi siz geldiniz ve ne Şark'a ne Garb'a bakarak, kendi vatandaşlarınızın gönlünü okudunuz ve bunların hissiyâtını kendi lisanıyla ve edibâne bir tarzda arz ettiniz. Fikr-i âcizâneme göre, Türk şiirinin doğru mazmunu ile doğru tarz-ı ifadesini siz buldunuz; Türk milleti sizi altı asır beklemiştir."

Türkçe Şiirler'in başına uzun bir takriz yazan Feylesof Rıza Tevfik, onun aynı zamanda Türk şiirinde büyük bir inkılâp gerçekleştirdiğini ve bir çığır açtığını özellikle belirtir. Şiirlerini milletin diliyle kaleme alan Mehmed Emin, küçücük bir parçaya büyük bir felsefe sığdırmayı başarmış büyük bir şairdir. Takrizinde *Türkçe Şiirler*'in halk üzerindeki tesirinden de söz eden Rıza Tevfik, onun, aynı zamanda "millî şiir" yazmak isteyenlere örnek teşkil ettiğini de ifade eder.

Anadolulu ihtiyar bir hanımın Mehmed Emin'in "Anadolu" şiirini ezbere okuduğuna hayretler içinde şahit olan Halide Edib ise,

"Mehmed Emin'in kitabı yalnız Anadolu'ya değil, Türk dilini söyleyen her yere uzandı. Osmanlı hududu içindeki Müslüman Türklerden çok uzağa, büyük bir kitle halinde olan Rusya'daki kan kardeşlerimize kadar gitti." der.

Hamdullah Subhi (Tanrıöver) ise, "Emin Bey:

Ben bir Türküm dinim, cinsim uludur,
Sînem özüm ateş ile doludur;

diye başlayan "ilâhî ve semâvî" şiiriyle seslenince önceki edebiyatın kıyameti kopmuş, bu edebiyat beş on senelik bir *survivance*'tan, bir can çekişmeden sonra hayatımızdan çekilmiştir. Mehmed Emin'in edebiyatımıza getirdiği, "bakımsız, unutulmuş, fakat şerefli, fakat asil, gökler gibi esrarengiz, derin ve yüce Türklüktür." der.

Şiir Tahlilleri adlı kitabında, Mehmed Emin'in bu şiirini ayrıntılı bir şekilde ele alıp inceleyen Mehmet Kaplan, yine aynı kitapta yer alan "Bırak Beni Haykırayım" adlı şiirin ise, tam bir ihtilâlci eda taşıdığını ileri sürer.

Türkçe Şiirler'de yer alan "Biz Nasıl Şiir İsteriz?" manzumesinde:

Biz o şi'ri isteriz ki çifte giden babalar,
Ekin biçen genç kızlarla odun kesen analar,
Yanık sesin dinlerlerken gözyaşların silsinler
Başlarını açık, beyaz sînesine koysunlar;
Yüreğinin özleriyçün çarpındığın duysunlar;
Bu çarpıntı, bu ses nedir? Neler diyor? Bilsinler,

demek suretiyle, bu sade dili ve şekli, doğrudan doğruya sosyal bir fikre dayanarak tercih ettiğini açıkça ortaya koyar.

Mehmed Emin, Balkan Savaşı yıllarında kaleme aldığı şiirlerinden meydana gelen *Ey Türk Uyan!* adlı kitabındaki şiirlerinde ise, Türklerin Altaylar'dan Anadolu'ya gelişlerini, gerçekleştirmiş olduğu fetihleri ve yerleştikleri ülkelere nasıl medeniyet tohumları ektiklerini uzun uzadıya anlatır.

Biraz da devrin genel havası ve hissiyatı içinde onun şiirleri Türk milletinin ruhunu, şahsiyetini, tarihini ve yüceliğini dile getirmekte idi. Edebiyatı ve özellikle şiiri, "Güzellik için olmakla birlikte iyilik içindir de" şeklinde tarif eden Mehmed Emin, aynı yıllarda faaliyet gösteren Servet-i Fünun şairlerinden farklı olarak, sanatın gayesinin

güzellikle birlikte "millî fayda temin etmek" olduğunu da belirtir.

Ona şöhret kazandıran ilk eseri *Türkçe Şiirler* olmakla beraber, asıl şahsiyetini yansıtan önemli eseri 1914 yılında yayımlanan ve Türk milletine karşı duyduğu sevgiyi dile getirdiği *Türk Sazı*'dır. O bir sanatkâr olarak değil, belli bir ideolojinin propagandası amacıyla şiirler yazmıştır. Onun gayesi bir şair olarak şöhret kazanmak değil, şiir yoluyla halkının acı ve ıstıraplarını dile getirmek, bunlara çareler aramaktır.

Türk Sazı'nda yer alan "Benim Şiirlerim"de:

Evet, benim her şi'rimde yılan dişli diken var;
Sizler gidin, bal verecek yeni açmış gül bulun.
Belki benim acı sesim kulakları tırmalar;
Sizler gidin, genç kızların türküsüyle şen olun.
(…….)
Zavallı ben, elimdeki şu üç telli saz ile
Milletimin felâketli hayatını söyleyim;
Dertlilerin göz yaşını çevrem ile sileyim!..

diyerek, şiir vasıtasıyla ne yapmak istediğini açıkça ifade eder.

Mehmed Emin'in *Türk Sazı* ve *Ey Türk Uyan!* isimli kitapları dolayısıyla 1914 yılında Budapeşte'den yazdığı mektubunda Ahmet Hikmet (Müftüoğlu) şunları söyler:

> *Türk Sazı*'nın tellerini ırkımızın damarlarından mı seçtiniz? Her mısraı onların tellerinden titretiyor. Bazı akşamlar kâh *Sazı*'nızı ve kâh *Ey Türk Uyan*'ınızı Tuna'ya karşı okuyorum ve sanıyorum ki kanları, kemikleri bu topraklara serpilen yüz binlerce Türkün aziz ruhları penceremin önüne geliyorlar. Sizin *Sazı*'nızın nağmelerini dinliyorlar, anlıyorlar ve ağlıyorlar. (…) *Ey Türk Uyan!*, bence birkaç orduya bedeldir. Bize o kadar kuvvet verecek, benliğimizi o kadar bildirecektir…

Milliyetçilik yolunda hayatı boyunca yazdığı şiirlerle "Millî şair" unvanıyla hatırlanan Mehmed Emin, devrin bir kısım aydınları tarafından küçümsendiğinin de farkındadır ve zaman zaman bu durumdan yakınarak: "Varsın münevverler beni anlamasın, münekkitler beğenmesin; şiirlerimi okurken heyecan duyacak Türk evlâtları her zaman bulunacaktır." diye teselli bulmaya çalışır. O bir şair olarak şiirlerinde halkın anlayacağı bir dil kullanmak istemiş; yazdığı şi-

irler "çifte giden babalarla, ekin biçen genç kızların ve odun kesen anaların" anlayacakları türden olmasına gayret etmiştir.

Yeni Türk şiirinde sade ve tabii Türkçeyi kullanmak suretiyle Türk halkının duygu ve düşüncelerini dile getirmeyi gaye edinen Mehmed Emin, devrinin büyük bir kısmı anlaşılmaz terkiplerle dolu Servet-i Fünuncuların dilinden bilinçli bir şekilde uzaklaşmıştır. Sadece şehirlinin değil, şehir dışında yaşayan Türk halkının, Anadolu ve Rumeli köylüsünün acı ve ıstıraplarla dolu hayat şartları da Türk şiirinde ilk defa onun kalemiyle şiirin konusu olmuştur.

Mehmed Emin'in, şiirin gerektirdiği kurallara pek de itibar etmeden, halkın diliyle ve onun mantığıyla çok sayıda şiir yazması, şiirinin kaçınılmaz bir şekilde fikrî ve didaktik bir karakter almasına yol açmıştır. Elinizdeki kitapta yer alan şiirleri dikkatle okuduğumuzda, bu yüzden, belli bir tarihten sonra yazılan şiirlerin estetik bakımdan zayıf ve bir hitabet havası taşıdığı fark edilecektir.

Hayattayken "Millî Şair" olarak takdir edilen, onuruna geceler düzenlenen ve jübileler tertip edilen Mehmed Emin, Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda üç dönem milletvekili seçilmek suretiyle hak ettiği ilgiyi görmüştür.

*

Elinizdeki kitap, esas itibariyle Fevziye Abdullah Tansel'in büyük bir emek ve mesai sonucu hazırlayıp 1969 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından "Mehmed Emin Yurdakul'un Eserleri-I Şiirler" üst başlığıyla basılan eseridir. Fevziye Abdullah Tansel'in burada Mehmed Emin'in ana hatlarıyla hayat hikâyesi ile şairliği, şiir anlayışı, şiirlerinin yurt içinde ve yurt dışında gördüğü ilgi ve kitabın nasıl hazırlandığını oldukça ayrıntılı bir şekilde anlattığı hacimli incelemesinden sonra yayın tarihlerine göre kronolojik olarak şiir kitaplarına yer verilmektedir. Bu kitaplar burada şu sırayla yer almıştır:

Türkçe Şiirler, *Türk Sazı*, *Ey Türk Uyan!*, *Tan Sesleri*, *Ordunun Destanı*, *Dicle Önünde*, *Hasta Bakıcı Hanımlar*, *Turan'a Doğru*, *Zafer Yolunda*, *İsyan ve Dua*, *Aydın Kızları*, *Ankara* ve *Dağınık Şiirler*.

İlki 1898, sonuncusu 1939 yılında yayımlanan bu kitapların büyük bir kısmı 1928'den önce, yani eski harflerle basılmış olduğundan, kaçınılmaz şekilde bir imlâ meselesi ortaya çıkmaktadır. Eserlerini ve makalelerini, benim neslimden ve benden önceki nesilden

okuyanların çok iyi bildiği gibi, Fevziye Hanım'ın da kendine mahsus çok özel bir imlâsı vardı. Ancak bu imlânın bugün için herhangi bir geçerliliği söz konusu olmadığı için, biz burada kelimelerin anlamlarını bozmayacak şekilde kitabın imlâsını mümkün mertebe bugünün imlâsına uydurmaya çalıştık. Kitabın eski şeklinden şu şekilde birkaç örnek verirsek, bu konuda ne yaptığımız daha iyi anlaşılır (ör. *ayni, berâber, cem'iyyet, çeşid, çünki, divar, Firenk, gügercin, hayât, hediyye, hınçkırık, hisâb, kal'a, kanad, kerre, mahabbet, rebâb, ru'yâ, şair, tehakkuk, terceme, te'sîr, türe, Türkiya, üzere vb*.)

Bunun dışında siyah (bold) olarak yazılan kitap, gazete ve dergi adları beyaz ve italik olarak; italik olarak yazılan ve parantez içine alınan şiir adları ise tırnak içinde (“ ”) gösterildi; kitap boyunca farklı şekillerde yer alan kısaltmalarda da bir birlik sağlandı.

Uzun ve oldukça yorucu bir mesai sonucu hazırlandığı anlaşılan bu eserin yarım asır sonra yeniden yayımlanmasıyla, genç nesillerin Mehmed Emin Yurdakul ile buluşmasını sağlayan Fevziye Abdullah Tansel'i bu vesileyle rahmetle anar, onun bütün eserlerinin yayımına izin veren Türk Petrol Vakfı yöneticileriyle Ötüken Neşriyat mensuplarına da teşekkür ederim.

ÖN SÖZ

Sözlerime, bu eseri iki yıllık bitmez tükenmez bir gayretle yayına hazırlayan sayın Fevziye Abdullah Tansel'e teşekkür etmekle başlayacağım. Eseri inceleyenler, sayın Tansel'in ne büyük bir emek harcayarak bu eseri meydana getirdiğini anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir. Sayın Tansel, Mehmed Emin Yurdakul'un bize bıraktığı eserlerini olduğu gibi yayınlamakla yetinmemiş, bunların ilk defa nerede yayınlandığını, sonraki yayınlarında ne gibi değişiklikler geçirdiğini, iğne ile kuyu kazar gibi incelemiş, gerekli notları koymuş, eserden faydalanacaklara her türlü kolaylığı sağlayacak çeşitli dizinler düzenlemiş ve en önemlisi Mehmed Emin Yurdakul'un Türk edebiyat ve düşünce tarihindeki yerini birçok yönleriyle ışığa kavuşturmuştur.

Böylece eser, yayınlama yöntemi bakımından örnek bir eser hâline gelmiştir. Gerek şahsım ve gerekse Türk Tarih Kurumu adına kendisine ne kadar çok teşekkür etsek azdır.

Türk Tarih Kurumu, 18 Eylül 1941 tarihli toplantısında devrim ve düşünce tarihimize büyük etkileri olan Nâmık Kemal, Ziya Gökalp ve Mehmed Emin Yurdakul'un eserlerini, Kurum yayınları arasında, bilimsel bir yöntemle çıkarmayı kabul ederken, Mehmed Emin Yurdakul'un eserlerinin kendi nezareti altında benim tarafımdan yayına hazırlanmasını uygun bulmuştu. Bu karar 23 Eylül 1941'de Başkan Hasan Cemil Çambel tarafından kendisine bildirildi. Mehmet Emin Yurdakul bu yazıya verdiği 27 Eylül 1941 tarihli mektubunda şöyle diyordu:

Sayın Bay Hasan Cemil,

Bolu Mebusu,

Yüksek heyetinizce külliyatımın tab' ve neşri hakkında verilen karar, bir fânî hayatı ebediyete kavuşturmak itibariyle benim için büyük bir kıymeti

hâiz olduğundan bunu elli yıldır aziz milletime arzetmek istediğim hizmetimin tarihî bir mükâfatı olarak telâkkî ve memnuniyetle kabul ederim.

Bu külliyatın hazırlanabilmesine gelince, gerek Ankara'da ve gerek İstanbul'da bulunacağım müddetler zarfında muhterem heyetinizin baş sekreteri Uluğ İğdemir ile birlikte çalışabileceğimi arz ile başta yüksek şahsiyetiniz olduğu halde muhterem heyetinize derin hürmetlerimi te'yid ederim.

Urfa Mebusu
Mehmed Emin Yurdakul

Bu tarihten, sonra beraberce çalışarak basılmış ve basılmamış eserlerinin hepsini içine alan iki dosya meydana getirdik.

Rahmetli, 1941'de Beşiktaş'taki Serencebey Yokuşu'ndaki evinde çıkan yangından kurtarabildiği bütün belgeleriyle birlikte bu dosyaları bana teslim etti. Eser Kurum'ca yayın programına alındı.

Ancak yönetim işlerinden kendimi kurtararak bu kitabın baskısiyle uğraşmama imkân elvermedi. Bu arada Sayın Fevziye Abdullah Tansel işbirliği teklifinde bulundu. Bunu sevinçle karşıladım. Ancak Sayın Tansel de Nâmık Kemal'in, Ziya Gökalp'ın eserleriyle o kadar çok meşgul idi ki, işi kısa bir zamanda ortaya çıkarmak kolay değildi; fakat, sık sık bana Yurdakul hakkında yeni bilgiler ve yeni fişler getiriyor, dosyaları tamamlıyordu. Bu arada kitabın tertibi üzerinde de bir anlaşmaya vardık. Yöntem bakımından şiirlerin kronolojik bir sıra içinde yayınlanmasını, geçirdikleri düzeltmelerin belirtilmesini uygun bulduk. Aradan uzun bir süre geçti, ama eser gerçekten, doyurucu ve bilimsel bir nitelik kazandı. Türk Tarih Kurumu, bu yayınla Türk edebiyat ve düşünce tarihine yararlı yeni bir eser daha kazandırmış bulunmaktadır.

Eserin ikinci cildi Mehmed Emin Yurdakul'un düz yazılarını ve çevirilerini içine alacak ve bunun başında geniş bir biyografisi bulunacaktır.

Uluğ İğdemir

I

MEHMED EMİN YURDAKUL'UN ŞİİRLERİ

1. Yetiştiği İçtimâî, Edebî Muhit, Açtığı Çığır

XIX. asrın sonlarında yazılarını neşre ve şöhret kazanmağa başlayan Mehmed Emin Yurdakul (1 Mayıs 1285/13 Mayıs 1869—14 Ocak 1944), hemen her bakımdan millî şiirleri ile, bilhassa 1908 Meşrûtiyeti'ni müteâkip ve Birinci Cihan Harbi sırasında şöhretinin zirvesine erişmiş olup, edebiyatımızın nev'i şahsına mahsus en mümtaz milliyetçi şairidir. Soyu, İstanbul'da Terkos civarında Zekeriya-Köyü'ndendir; hayatını, sahip olduğu bir ığrıb kayığı sayesinde balıkçılıkla kazanan Salih Reis ile, Edirne çevresinde yaşayan köylü bir ailenin kızı Emine Hanım'ın evlenmelerinin mahsûlü olan Mehmed Emin Yurdakul Beşiktaş'ta doğdu. Beşiktaş Askerî Rüşdîyesi'ni bitirince devama başladığı idâdî tahsilini tamamlamamış, bir süre Hukuk Mektebi'nde de okumuştur. Sadâret Evrak Kalemi, Rusûmât Emaneti Evrak Kalemi'nde müsevvidlikle başlayan memurluk hayatında gittikçe ilerleyerek, Erzurum ve Trabzon Rusûmât Nâzırlığı'nda, Bahriye Nezâreti Müsteşarlığı'nda, Hicaz, Sivas, Erzurum Valiliği'nde bulunan, Musul, Şarkî Karahisar, Urfa, İstanbul Milletvekilliği'ne kadar yükselen şairimiz, kendisini hususi çalışmalarıyle yetiştirmiştir.[1]

[1] Emin Bey'in hayatı ve eserleri hakkında bk. Nüzhet Hâşim, *Millî Edebiyata Doğru*, İstanbul 1918, s. 1, 20 vd. Ona dair yazılanlara, umumiyetle, Yusuf Akçura'nın epeyi yanlışları içine alan makalesi kaynak teşkil eder (*Türk Yılı*, İstanbul, Yeni Matbaa, 1928, s. 374-93). Hamdullah Subhi'nin, Emin Bey'in ailesi hakkında verdiği bilgi kayda değer: "Babası, Türk dünyasına ayıltıcı bir oğul veren Salih Ağa, yedi-çifte bir ığrıb kayığını idare eden bir reisti. Adını dillerimizde her zaman hayırla anmağa mecbur olduğumuz bu mübarek adam iliklerine kadar Türk'tü. Okuyup yazmak bilmezdi; fakat eski Türklerin, eski gazâların hikâyesi ile dolu olan rûhu tarihi sever, oğluna okuttuğu beyitleri, sayfaları dinledikten sonra, "Hey gidi günler!" diye geçmişlere hasret çeker, son devir için utanır, yerinirdi. Genç şair, bozuk bir

Fikirlerinin inkişâfında ve aldığı istikāmette, bilhassa Efganlı Cemâleddîn'in mühim tesiri vardır.

Memleketimize biri 1870'de, öteki 1892'de olmak üzere gelen, vefatına, 1897 Mart'ına kadar, ömrünün geri kalan dört-beş yılını burada geçiren Efganlı Cemâleddîn'in, Mehmed Âkif, Prof. Şemseddin Günaltay üzerinde de tesiri bulunmakla beraber, en müessir olduğu şahsiyet şüphesiz Mehmed Emin Yurdakul'dur. Efgânî'yi, Nişantaş'nda kendisine verilen konakta siyaset adamları, şairler, aydınlar sık-sık ziyaret etmekte idiler; onun devamlı ziyaretçilerinden biri de Mehmed Emin Yurdakul'du ve Sultan Abdülhamîd'in çekindiği bu şeyhi kendisine mürşid olarak tanımıştı: "Beni o yoğurmuştur; eğer ruhların ebediyet ve lâyemutluğu varsa, derim ki, o, etlerini, kemiklerini Maçka Mezarlığı'nın topraklarına bırakmış ise, rûhunu bana yâdigâr etmiştir. Cemâleddin'in rûhu bende yaşıyor." diyor. Şeyh, meclisine devam edenlere hep, azim ve kuvvet aşılamış, fedakârlık, İslâm kavimlerinin bugünkü esir hallerinden kurtarılması, hürriyet, medeniyet ve hâkimiyetlerine erişmeleri fikirlerini telkîn etmiştir. Mehmed Emin Yurdakul, mürşidinin, "Sizde ne zaman kendilerini sevmeyen ve kendi şahıslarının olmayan insanlar yetişirse, o zaman kara gününüz ak olacak, düştüğünüz yerden kalkacaksınız!" sözünü hiç unutmamıştır. *Makālât-ı Cemāliye*'sindeki fikirleri, onda birer nasihat tesiri uyandırmış, "Kur'ân-ı Kerîm" adlı şiirini onun düşüncelerinden ilham alarak yazmıştı. "Cenge Giderken" adlı meşhur şiirini Şeyh'e okuduğu zaman, "İşte, asıl sizin edebiyatınız budur!" diyen Efgânî tarafından bu yolda şiirler yazmağa teşvik edilmiştir. Efgânî'nin, Mehmed Emin Yurdakul'a teveccühü olduğunu, ona, *er-Red Ale'd-Dehriyyîn* adlı eserini, güzel bir fotoğra-

---

Frenk terbiyesi ile rûhu fesada uğramamış, memleket saygısını, geçmişlerin sevgisini unutmamış, böyle sağlam bir Türk'ün yanında onun erkek rûhu, dindar sözleri arasında büyüyordu. Salih Reis'in babası da yine bir ığrıb reisi Halîm Ağa idi. Şâirin cedlerini, millî yolu niçin kabul ettiğini anlamağa çalışırken ehemmiyetle zikrettiğimiz gibi, anasının, Edirne taraflarında Uzunca Ova'daki Hasköy'den olduğunu kaydetmeğe lüzum vardır; hattâ evinin sâkin köşelerinde Anadolu Türk şarkılarını, eski Anadolu masallarını söyleyen karısı, Şebin-Karahisarlı, Anahtar-Ağası'nın, yani eski kalenin anahtarlarını saklayan koyu bir Türk'ün soyundan gelmiş temiz yürekli, faziletli bir Türk kadınıdır." (*Güne Bakan*, Ankara 1929, s. 58 v.d.). Emin Bey'in hayatı hakkında yeni bilgileri içine alan araştırma, Uluğ İğdemir tarafından yazılmıştır (*Aylık Ansiklopedi*, nr. 10, Şubat 1945).

fını hediye etmesi de göstermektedir.[2] Mehmed Emin Yurdakul'un, Efgānî'nin fikirlerine bu hayranlığı ömrünün son yıllarına kadar sürüp gitti; ölümünden bir yıl önce basılan bir "mülâkat"'ındaki şu sözleri bunu açıkça gösteriyor: "Cemâleddîn, şüphe yok ki, bu son asrın en büyük inkılâpçılarından biridir. Bu büyük adamın ideali, İslâm milletlerini yeni yolda, hurâfesiz tedrislerle mânevî bir kudret vererek yeni hayata doğru götürmek ve Garb'ın emperyalizmi altında esir ve mahkûm milletleri ayaklandırarak isyan sayhalarıyle hürriyet ve istiklâllerine kavuşturmak ve bunlarda bir İslâm Birliği yaratmaktır. Nitekim bu idealinin birinci kısmını Mısır'da tahakkuk ettirmeğe çalışarak, Mısır Müftüsü Şeyh Muhammed Abduh gibi büyük ve yeni ruhlu âlimleri yetiştirdiği gibi, ikinci kısmını da tahakkuk için Paris'te Şeyh Muhammed Abduh ile birlikte çıkardığı *el-Urvetü'l-Vuskā* adlı gazetesiyle çalışmıştı. Cemâleddîn yanında bulunanların ruhlarını hürriyet aşkı ile tutuşturur, her çeşit zulüm ve istibdâda karşı kalplere kin ve husûmet koyardı. O, dünyayı bir mâlikâne yapmak istyenlerin amansız düşmanı olduğu gibi, milletlere kahır ve şiddetleri altında can çekişme hayatını yaşatan zâlim hükümdarların da affetmez bir hasmı idi. O, herhangi bir yolda bir zulüm ve kahır haberi alacak olursa, dişlerini gıcırdatır ve ellerini sıkardı, gözlerinde şimşekler çakardı; ayağa kalkıp gezinmeğe başlar, birdenbire durarak gülüyor gibi bir sesle, "Allah'ım, biliyorum ve inanıyorum ki her yerde hâzır ve nâzırsın; lâkin zulmün bulunduğu yerde de varsın!" derdi. "Kendisinin inkılâpçı rûhundan alev alanlar, onu, susamış bir yolda derin bir vecd ile dinlerler ve bu rûhun esrarlı tesiri altında bulunurlardı. Bittabi bunlardan birisi de benim; lâkin ben, yukarıda da söylediğim gibi, kendi Tûr'umda, kendi ideal Tanrı'mdan vahiy ve ilhâmımı almış ve vahiylerimi şiirlerime geçirmiştim. Nitekim benim, Türk edebiyatı için dönüm, Türkçülük için bir başlangıç olan "Cenge Giderken"im, *Türkçe Şiirler*'den önce *Asır* gazetesinde basılmıştı." diyor.[3] Zulme mahkûm milletlere ve

---

[2] Daha çok bilgi edinmek için bk. Prof. Elie Kedourie, *Afghānī and ʿAbdūh, An essay on religious unblief and political activism in modern Islām* adlı eser hakkında tenkitli bibliyografya (Fevziye Abdullah Tansel, *Belleten,* C. XXXII., nr. 125, Ocak 1968, s. 89, 91).

[3] İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "Mehmed Emin Yurdakul İle Konuştum" (*Yeni Adam*, nr. 452, 26 Ağustos 1942). Emin Bey yine bu konuşmasında, "Ben muallimleri, peygamberlerin yollarında yürüyen azîzlerden olarak tanırım. Bir gün Şeyh Cemâleddîn merhûma sormuştum: "Dinde kaç gaye vardır" diye. Dinde üç gaye vardır:

esarete karşı isyankâr fikirlerini, insanlığın ve milletlerin adalete, hürriyete kavuşmaları hususunda dileklerini içine alan ve 1919'da neşrettiği "Dua" adlı şiirini Efganlı Cemâleddîn'e ithaf eden Mehmed Emin Yurdakul'un, onun tesirinde kaldığı bütün bu izahlardan sonra açıkça anlaşılır; ancak, Efganlı Cemâleddîn ile tanışmadan önce, yirmi bir yirmi iki yaşında iken, edebiyatımızın en mühim şahsiyetleri ile temasa geçtiğini, *Fazîlet ve Asâlet* isimli mensur eserini neşretmiş bulunduğunu da unutmamalıdır.

Mehmed Emin Yurdakul, *Fazîlet ve Asâlet*'i, neşrinden önce Recâîzâde Mahmud Ekrem'e, Said Bey'e, Abdülhak Hâmid'e ve Muallim Nâcî'ye göndererek bu ilk eseri hakkında mütâlealarını istemiştir. İlk ikisi mensur, sonuncular manzum takrizlerde, hakiki asâlet ve faziletin soydan gelmekten daha çok, o kimsenin mânevî olgunluğu ile kendini gösterebileceği yolundaki fikirleri, mantıkî ve selis ifadesi takdir ediliyordu.[4] Mehmed Emin Yurdakul'un, ilk eserine dâir neler düşündüklerini öğrenmek üzere seçtiği Recâizâde Ekrem, Said Bey, Hâmid ve Nâcî, herhalde eserlerini okuduğu ve üstad tanıdığı kimselerdir.

Edebiyatımızda dilde ve vezinde Türkçülük cereyanları, Mehmed Emin Yurdakul'dan asırlarca önceden başlar. XVI. asırda Edirneli Nazmî ve Tatavlalı Mahremî'nin şiirlerinde yabancı kelime kullanmaksızın Türkçe mazmunlarla şiir yazmak, bu sâfî Türkçe cereyanı, Tanzimat devrinde yeniden canlanmış, Şinasi ve Nâmık Kemal, Ziya Paşa, Âkif Paşa, az da olsa bu yolda örnekler vermişlerdir. Emin Bey'in yetiştiği çağlarda tarihî Türkçülük, dilde Türkçülük cereyanı

Fikirleri aydınlatmak, huyları düzeltmek, yüreklere fazilet ve adaleti sokmak!" demişti. Ben, işte Cemâleddîn'in din nâmına peygamberlere ait olarak söylediği bu üç gayenin talim ve terbiye nâmına muallimler tarafından yapılmakta olduğunu görmekle ve kendilerini hayatın debdebe ve şa'şaasından, zevklerinden uzak bulundurarak idealin kutsal mâbedi demek olan okullar içerisinde, mahrumiyetler içinde yeni nesli yetiştirmek suretiyle yaptıkları için çok büyük ve azîz görünen ve kendilerini yaratıcı kudretler olarak bulurum. Şunu da sözüme katmak isterim ki, inkılâplar birer ideal, birer mücadele, birer hasret hâlidir. İdealin gerçekleşmesi, mücadelenin zafer olabilmesi, hasretin vuslatı inkılâbı yeni fikrin, yeni rûhun, yeni insanların muhtaç olduğu için, bu yeni insanları yetiştirmek bakımından da bu azîz mürebbî ve mürşitlerde inkılâbın en büyük ferdi ve kahramanı şerefini görebilirim." diyor.

[4] Kostantaniye, Matbaa-i Ebüzziyâ, H. 1308 (1891). Emin Bey hakkındaki neşriyatın çoğunda bu eserin basımı 1890 gösterilirse de, *takriz'lerin* altındaki tarihlerden, msl., Muallim Nâcî'nin *takriz*'inin altındaki 27 Kânûnıevvel 1316 (8 Ocak 1891) tarihinden, 1891'de basıldığı açıkça anlaşılır.

Kronoloji Cedvelleri

Aşağıdaki kronoloji cedvellerinden ilkinde, Mehmed Emin Yurdakul'un bu ciltte mevcut 142 şiirinden 103'ünün ilk basım tarihleri tesbit olunmuştur; bunlardan ancak pek azının, ileride, daha önceki bir basımına rastlamak ihtimalinin bulunduğunu da hatırlatalım. Bunlar dışında kalan bazı şiirlerinin basım tarihleri bizce biliniyorsa da, daha önce neşredildiğinden hiç şüphemiz olmadığı için, bu gibi manzumelere aşağıdaki cedvelde yer vermedik.

Hemen bütün muharrir ve şairlerimiz gibi, Mehmed Emin Yurdakul'un da, muhtelif şiirleri şöyle dursun, bunları içine alan eserlerinin bile tam ve doğru listesi neşredilmiş değildir. Aşağıdaki cedvellerden ikincisinde şiir kitapları ilk basım tarihlerine göre kronolojik sıralanmıştır; bu tarihleri tesbit ederken, sadece, eserlerin üzerindeki kayıtlardan değil, icâbeden başka vesikalardan da faydalandık. III. Cedvel, şiirlerin yazıldıkları tarihe göre tertiplenmiştir.

Gerek I., gerek II. ve III. cedvelde, şiirlerin ve bunları içine alan eserlerin muhtelif basımları pek tabiî olarak gösterilmemiştir; kitabın sonundaki *Notlar* bölümünde bu hususta geniş ölçüde bilgi vermiş bulunduğumuzu da ilâve edelim.

I. Şiirlerin İlk Basım Tarihlerine Göre

1895

NU.			SAYFA
CV.	5 Teşrinievvel, 1311/18 Ekim	Köyde Fırtına	335

1897

III.	15 Mayıs, 1313/ 27 Mayıs	*Yunan Sınırını Geçerken*	24
IV.	*15 Mayıs, 1313/27 Mayıs*	*Tırhala Kal*ᶜ*ası'na Bayrak Dikdikten Sonra*	25

I
TÜRKÇE ŞİİRLER

Türk karındaşlarıma çoban armağanı çam sakızı

Büyükada — 7 Temmuz, 1897

Edîb-i Kadrdân Efendim,

Lutf-i hitâb-ı âlînize mazhariyetle bahtiyârım. Gönderilen şiirleri okudum. Ruhlarımızın en derin, en mahfî köşelerinde beslediğimiz mahabbet-i vataniyyenin her biri bir nâle-i âteşîni, askerlerimizin mübâşir ve muvaffakı olduğu emr-i meşrû-i cihâdın her biri bir terâne-i dilnişîni olan manzumâtınızı şimdi ilk defa okumuyorum. Bendeniz bu pâkîze eserleri bundan evvel sahâyif-i matbûâtta da seve seve, sevine sevine okumuş, muârefesiyle henüz şerefyâb olamadığım nâzım-ı hamiyetmendini gâibâne tebrik etmiş idim.

Bendeniz zannederdim ki o mübârek, o rakik hisleri o tarz-ı beyân, o usûl-i nazm ihâtadan kāsırdır. Zannımın hakîkattan uzak kaldığını bu tabiî eserler bana anlattı. Gerçek değil midir ki ölmüş analarımızın mahfaza-i sâmiamızda bir tanîn-i medîd ve hazîn bırakıp geçen sâde, tabiî hitaplarından daha latîf, onlardan daha şirin, onlardan daha âhenkdâr, onlardan daha müessir ve müfekkir, hâsılı onlardan daha ruh-nevâz bir söz, bir şiir bulamayız.

Hazret-i Kur'ân — ki *Ümmü'l-Kitâb'*tır— dünyaca saadetimizi, ukbâca selâmetimizi mütekeffil ne varsa hepsini câmidir. Kazâya rızâyı, ahkâm-ı mukadderât-ı ilâhiyyeye karşı kemâl-i teslimiyeti bize ilham ve ifhâm eden odur.

O *Kelâm-ı Kudsî*, o *Beyân-ı Semâvî* ne âlî bir muʿcize-i rahmet-âsârdır ki fünûn ve zunûn-ı beşeriyyeyi karşısında dembeste-i acz ve meskenet bırakan nice nice dermansız dertlere, nice nice müşkül belâlara çâresâzdır. İllet ve hikmetini derk edemediğimiz felâketlerin, musibetlerin, âfetlerin, âteş-i hayat-sûziyle yüreklerimiz cayır cayır yandığı zaman onlara Kevser-rîz-i tesliyyet olacak ancak *Hazret-i Kur'ân'*dır. Odur ki bize bizi bildirir; odur ki bize bizi bildirmekle Yaradan'ımızı da tanıtır.

Âh, ben ne söylüyorum; aʿcezlerden âciz iken benim o *Kitâb-ı Mübîn* hakkında senakârlığa kalkışmaklığım küstahlıktır; fakat zât-ı âliniz ne güzel söylüyorsunuz:

Bu Kitâb'tır: Her insana için dışın öğreten;
Gökte, yerde, tende, canda bir Yaradan sezdiren.
……
……

Bu Kitâb'dır: Yürekleri iyilikle besleyen;
"İl bağına girme!" diyen, dost yarasın bağlatan.
Bu anadır: Her öksüze, "Yavrum!" diye sesleyen;
Nice canlar kardaş eden, birbiriçün ağlatan.

İşte ilk defa gördüğüm bu manzumeniz de serâpâ lâtiftir; çünkü serâpâ tabiî, serâpâ âlimâne, ârifânedir.

Bu eserleri bastırıp dağıtmak, hâsılatının bir kısmmı şühedâ ailelerine tahsis etmek arzû-yı peygamber-pesendânesini beyandan sonra buyuruyorsunuz ki, "Doğru yolda mı yürüyorum? Yoksa uçurumlara mı düşeceğim?" Bunu bendenizden öğrenmek hususunda gösterdiğiniz nezâket, arz-ı mahviyet için ise çok, ibrâz-ı iltifat için ise yine çoktur. Yürüdüğünüz yol ise itikādımca o kadar doğrudur ki sâliklerini dünyada, ukbâda Cennetü'l-Me'vâ-yı fevz ve necâtın küşâde bâb-ı kabûlüne îsâl eder. Elbette emîn olmalısınız ki hüsn-i niyetiniz mebrûr, sa'y ve himmetiniz meşkûrdur.

Şu sevgili vatanı şerr-i a'dâdan siyânet yolunda kurban olmaktan aslā yüz çevirmiyen sulâfe-nûşân-i şahâdetin, o asdika-i devletin, o fedâkârân-ı milletin, o ahyâr-ı ümmetin, dediğiniz gibi, "boyunları bükük, gözleri yaşlı" yetimleri, zevceleri için bizler lüzûmu kadar ağlayabilsek onların yüzleri belki biraz gülerdi!

İltifât-nâmenizi teveccüh-i edībânenizin bir yâdigâr-ı kıymetdârı olmak üzere saklayacağım. Manzûmâtınızı hâlisâne takdirât ve tebrikâtıma terdifen iâde ve takdim ediyorum. Teveccühât-ı kalbiyyenizin minnetdârıyım.

Bâkî ihlâs ve hürmet efendim.

Büyükada — Fî 25 Haziran, sene 1313
Recâîzâde Ekrem

II
TÜRK SAZI
YARALAR VE SARGILAR

Büyük Irkıma,
Mehmed Emin

نورک بوردی کتابخانه
محرمین
نورک سازی
نامزی
ابراهیم صفی

X.

BENİM ŞİİRLERİM

Sen kalpsizsin; hani senin gençliğinin hayatı?
Aşklarım mı? Bir nefesle solabilen bu şeyler,
Bir yanardağ ateşiyle kömür gibi karardı;
Şimdi ise yerlerinde bir sıtmalı yel eser.

Evet, benim her şi'rimde yılan dişli diken var;
Sizler gidin, bal verecek yeni açmış gül bulun.
Belki benim acı sesim kulakları tırmalar,
Sizler gidin, genç kızların türküsüyle şen olun!

Varın sizler, onlar ile korularda el ele
Gezin, gülün, bir çift bülbül aşkı ile yaşayın;
Yalnız kendi, yalnız kendi rûhunuzu okşayın!

Zavallı ben, elimdeki şu üç telli saz ile
Milletimin felâketli hayatını söyleyim;
Dertlilerin gözyaşını çevrem ile sileyim!...

XI.

ZAVALLILAR

Köy muhtarı beş yıl evvel kur'a çeken oğluçün
Üç-dört köyü üst-üstüne aratarak birkaç gün
Yetim, yoksul, yosma, güzel bir kızcağız bulmuştu.

O yetimcik kocasını kurtararak askerden
Bu ocağa "Evim!" diye sevinerek girmişken
Biraz sonra bir ortağın beslemesi olmuştu.

Bir yıl var ki dirlik yüzü görmemekte zavallı;
Bir yıl var ki bir dul gibi yürek yanık, göz yaşlı;
Bir yıl var ki ishak gibi âh etmede her gece..

Bir yıl var ki ırgat gibi bayırların sırtında;
Bir yıl var ki hayvan gibi yumruk, sopa altında.
Şimdi ise kovulmaklık isteniyor bu evce!..[1]

[1] Krş. *Bahçe*, şiirin başında, *Delikanlılar*'a ithâfı vardır.

III
EY TÜRK UYAN

Ey Türk ırkı, ey demir ve ateşin evlâdı,
Ey binlerce yurt kuran, ey yüzlerce tac giyen,
Ey dünyaya efendi olmak için doğan sen!
Tanrı senin alnına bir kara baht yazmadı!..

LXXXIII.

EY TÜRK UYAN

Ey kardaşlar uyanın,
Şu Türklük'e can verin;
Hep arılar kovan'ın;
Turan-ili Türklerin!..
Türk Yurdu'na

Ey milletim! Sen bundan tamam beş bin yıl evvel
Altaylar'da yaşarken
Tanrın sana dedi ki, "Ey Türk ırkı, bu yerden
Güneşlere süzülen kartal gibi uç, yüksel!
Senin her bir kuvveti râm edici ellerin
Bütün mağrur başlara yıldırımlar saçacak;
Sana Çin'in, İran'ın, Hind'in, Mısr'ın, her yerin
Er isteyen tahtları kollarını açacak!"

Sen bu sesin önünde rüzgâr gibi dolaştın;
Sert yelesi dikilen arslan gibi savaştın.
İlk filleri tanıyan
Yaşlı Alpler, Kafkaslar..
Tufanlarla haykıran
Eski Niller, Araslar

Senin gibi bir yiğit ve bir ulu milleti
İnsanoğlu doğduğu günden beri görmedi.

Sen her yerde fütûhat türküleri çağırdın;
Kara Hanlar, Oğuzlar,
Attilalar, Cengizler, Timurlenkler, Yavuzlar
Senin geniş göğsünü kabarttıran ecdâdın.
Sen tuğunu diktiğin üç dünyanın üstünde
Beyaz, siyah ırkların dillerinde anıldın;
Şark'ın, Garb'ın yüzlerce putlarının önünde
Kılıç ile kalkanın bir Tanrı'sı tanıldın.
Tahtlar yıktın; lâkin sen mihrâblara kol gerdin;

Taçlar aldın; lâkin sen milletlere hak verdin.
Sen de kanlı meydanda
Bir yakıcı ateştin;
Lâkin başka zamanda
Isıtıcı güneştin;
Toprağında ne zâlim[1] engizisyon pençesi,
Ne de kanlı,[2] mâtemli Saint-Barthelemy gecesi!..

Senin rüyan yalnız mülk fetheylemek değildi;
Sana ilmin, hikmetin..
Sana aklın, mantığın.. Sana şi'rin, sanatın
Bütün mağrur[3] surları, tâkları da eğildi.
Senin her bir kervanın Isfahan'dan, Pekin'den
İncilerden değerli metâ'ları taşırdı;
Korkunç Gobi çölünden, İskender'in seddinden
Fikri, dini, her şeyi senin gücün aşırdı.
Sen dünyaya inkılâb tohumları[4] serpendin;
Terakkînin çiftçisi, hasatçısı hep sendin.
Senin büyük Fârâbî'n,
İbn Sinâ'n, Mevlânâ'n,
Zemahşerî'n, Buhârî'n,
Daha birçok ulemân
Taassuba, vahşete, cehle yumruk vurdular[5]
Muhammed'in yurdunda medeniyet kurdular.

Sen idin ki Şark'ta bir Türk dünyası yarattın;
Onu altın kubbeler
Gök-çinili mihraplar, işlemeli türbeler,
Medreseler, çeşmeler, köprülerle donattın.
Senin yalnız Orhun'un, Semerkand'ın, Turfan'ın
Nasıl büyük bir millet olduğunu anlatır;
Bu illerin her taşı, her duvarı Turan'ın
Yaşadığı şerefli asırları parlatır.

---

[1] Krş., *birinci basım*, vahşî
[2] Krş., *aynı basım*, Ne de âhlı, feryadlı
[3] Krş., *aynı basım*, yüce
[4] Krş., *aynı basım*, tohumunu
[5] Krş., *aynı basım*, karşı durdular

IV
TAN SESLERİ

Ey yeni Turan, sevgili ülke,
Söyle sana yol nerede?

Halide Edib

Yüce sanatkâr şehzademiz devletli, necâbetli Abdülmecid Efendi tarafından bilhassa şiir için yapılarak armağan edilmiştir.

LXXXIV.

AÇ BAĞRINI BİZ GELDİK

1.

Kurtarıcı Ordumuza ve Kahraman Başbuğu'na[1]

Bugün yerli tarifin başladığı bir gündür;
Açtığımız bayraklar,
O canavar Ruslara mahkûm olan topraklar,
Zulm altında inleyen esir Türkler içindir.
Biz de, zindan ve zincir yaratmayan Tanrı'nın
Halâs için dünyaya gönderdiği erleriz;
Şark'a büyük bir devir hazırlayan yarının
Rüyasına can vermek yeminini edeniz!..[2]

2.

Ben bir kara saatte teselliler ararken,
Bana asil ırkımın destanını söyleyen
Aziz Kökçü, kalbimin tellerine dokundu;
Benim çorak rûhuma bir mukaddes aşk sundu
Ve dedi ki, "Türklüksün
İlk beşiği, vatanı, şu saf ufkun altında
Senin garip gönlünün
Özlediği cennetler bu dağların ardında!"

3.

Âh, bu yerler, bana bir mâbet[3] kadar uludur;
Bur'da her dağ tepesi,
Her karanlık uçurum, her loş kaya gölgesi
Akisleri susmayan sesler ile doludur.

Bu illerde her hisar, her taş sütun, her türbe
Bana tunçtan ruhların[4] tarihini nakleder.

---

[1] Mehmed Emin Yurdakul tarafından basılmak üzere Türk Tarih Kurumu'na verilen metinde, her iki basımda mevcut bu ithaf kaldırılmıştır.
[2] Krş., *aynı metin,* bu ve ikinci kıt'a kaldırılmıştır.
[3] Krş., *aynı metin*, dünya
[4] Krş., *aynı metin,* Bana büyük ecdâdın

Bu yurtlarda her duvar, her yosunlu harâbe:
"Bizde yatan kırk çeşit medeniyet sizin!" der[5].

3.

Ve onları söyler ki, yedi gökten haykıran,
Eski büyük Roma'nın kartalları asrından[6]
Daha şanlı devirler[7] bütün bende uyanır;
Gözlerimde beş bin yıl dirilerek canlanır.
Ben o zaman önümde
Kurulacak devletler, altın tahtlar[8] görürüm
Ve imanlı göğsümde
Türk ruhûmu bularak ileriye yürürüm.[9]

4.

Ey sevgili memleket
Aç bağrını biz geldik;
Sana necat, hürriyet
Vermek için yükseldik.

5.

Aç bağrını Oğuz'un
Toprakları can bulsun;
Evlatların Moskof'un
Zincirinden kurtulsun.

6.

Rüzgâr, tipi, fırtına.. Bir şey beni râm etmez;
Gökler, yerler açılsa..
Üzerime tûfanlar, yanardağlar saçılsa
Benim erkek gövdemin bir kılını titretmez.

Ben oyum ki, kanıyle övündüğüm ecdâdım
Titretici şeylere bir defa[10] diz çökmemiş;

---

[5] Krş., *aynı metin,* üçüncü kıt'ayı teşkil etmektedir.
[6] Krş., *aynımetin,* Asırlara büyüklük türküleri çağıran
[7] Krş., *aynı nüsha,* nice şanlar, şerefler
[8] Krş., *aynı metin,* memleketler
[9] Krş., *aynı metin,* dördüncü kıt'ayı teşkil etmektedir.
[10] Krş., *birinci basım,* hiç bir gün

V
ORDUNUN DESTANI

Öz Türkleri esirgeyen Ulu Tanrı, şu kılıcı
Zafer sunan nefhasıyle şanlar için takdis etti;
Ona, sınır toprağına basanları doğratıcı
Bir gazaplı intikamla, bir affetmez kin öğretti!

LXXXVI.
ORDUNUN DESTANI
I.

Çanakkale Kahramanlarına

Bugün hakan[1] seferberlik ilân etti;[2]
Üç devlete cenk topları gürüldetti.

Aziz yurdun vakur sesli davulları
Babaları, kardaşları, oğulları
Ay yıldızlı al bayrağın
O mukaddes gölgesine çağırıyor;
"Ey Gāziler!" söylenilen[3] her sokağın
İçer'sinde "Harbe!" diye bağırıyor

Millî şair altın sazın[4] tellerinde
Şiirlerle[5] cengi övsün;
İş ustası kızgın örsün üzerinde
Has çelikten kılıç dövsün.[6]

Bugün Şark'ın nûr yüzüne mâtem çökmüş;
Bir el onun altınına kurşun[7] dökmüş.

Felâketli zamanlarda feryâd eden,
Bize göğün seslerini işittiren
O mübârek Tanrı-dağı,
Ulu Kâbe derin derin inildiyor;
Kafkas-yolu, Şat-vâdîsi, Nil-ırmağı,
Boğaz-önü kurtarıcı er istiyor.

---

[1] Krş., Türk Tarih Kurumu, *aynı metin*, Bugün millet

[2] Krş., *aynı metin*, eserin iç ve dış kapağındaki kıt'a ve *Çanakkal'a Kahramanları*'na ithâfı çıkarılmış, *Ordudan Bir Ses* adlı şiirden sonra ve *Ordunun Destanı* başlığıyle *Türk Sazı*'na alınmıştır.

[3] Krş., *birinci basım*, Çocukların kaynaştığı

[4] Krş., Türk Tarih Kurumu, *aynı metin*, tunç sazının

[5] Krş., *aynı metin*, Şiirlerle, destanlarla

[6] Krş., *aynı metin*, Has çelikten bize keskin kılıç dövsün.

[7] Krş., *aynı metin*, Bir el onun bal ömrüne agu

VI
DİCLE ÖNÜNDE

LXXXVIII.

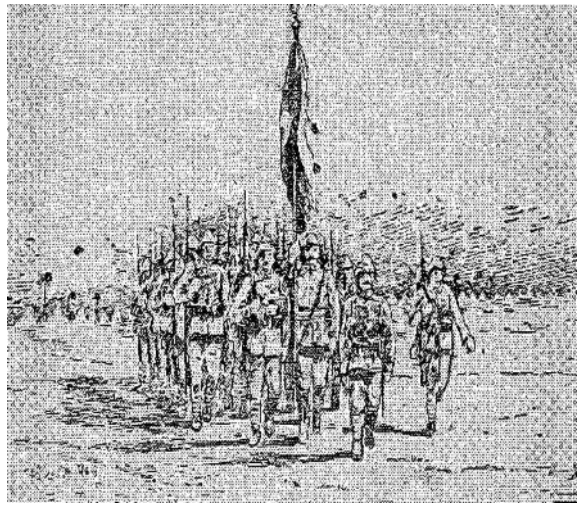
DİCLE ÖNÜNDE

I.

Kahraman Irak Ordusu'na

Düşüyordu, ilk akşamlar;
Dereleri hayaletler bürüyordu.
Kararmıştı solgun çamlar;
Dev gölgeler ufka doğru yürüyordu.

Bu, sanki bir sert rüzgârdı;
Titriyordu Erzurum'un ovaları.
Yıldırımlı bulutlardı;
Gürlüyordu Palandöken kayaları.

Çağıltılar diniyordu;
Bu geçerken ak köpüklü ırmaklardan
Canavarlar siniyordu;
Bu yürürken dik adımla uzaklardan.
Biliyordu, gür sesinden
Onu, beyaz saçlı, yüksek Araratlar.

Tanıyordu, çehresinden
Onu, eski Karasular ve Fıratlar.

Dün Pasinler üstündeydi;
Azerbaycan tozu vardı üzerinde.
Kafkaslar'ın önündeydi;
Geçmişlerin oku vardı ciğerinde.

Derinlere bakıyordu;
Kükrüyordu Kars'ın kanlı heykeline.
Gözünden yaş akıyordu;
Ağlıyordu, esir dünya güzeline.

Ağlıyordu: İlhan'ına,
Çağatay'a, Altın-ordu Devleti'ne.
Ağlıyordu: Turan'ına,
Nâdirler'in, Timurlar'ın milletine.

Diyordu ki, "Unutmadım;
Doksanüçler benim yanık yüreğimde.
Kinlerimi uyutmadım;
Öçlerimin kılıcı bak, bileğimde!.."

Bir uğursuz haber geldi,
Sanki güldü baykuşların kahkahası.
İki acı ses yükseldi,
Uğuldadı bir cellâtla dul sadâsı.

Biri sanki cehennemdi,
Helda yanardağı gibi yanıyordu.
Biri mazlum bir âlemdi,
Kerbelâ'nın[1] çölü gibi kanıyordu.

Buna karşı hep boğuldu:
Kasırgalar, bin taş döğen çağlayanlar.

[1] Krş., *Birinci basım*, O Kerbelâ

VII
HASTA BAKICI HANIMLAR

LXXXIX.

HASTA BAKICI HANIMLAR

1.

Hilâl-i Ahmer Hanımlarına

Ey Tanrı'nın[1] aşkından yaradılmış nûr çehreler.,
İyiliğe ömrünü vakfeyleyen hemşireler,
Faziletin öz kızları!
Sizin asil alnınız Şark'ın altın bir seheri;
Gözleriniz Filistin çöllerinin yıldızları;
Okşayıcı nefhanız o peygamber-çiçekleri.

2.

Yer yüzünün kanatsız melekleri sizlersiniz,
Güvercinler gibi saf, aylar gibi dilbersiniz.
Mehtaptaki nûra benzer
Göller gibi uyuyan ruhunuzun rüyaları;
Dalgalarla dövülen sadefteki ak inciler
Her cefâya katlanan kalbinizin sevdaları.

3.

Hastahane, bu çatı.. Merhametin ocağıdır;
İnsanlığın düşküne bir açılmış kucağıdır.
Şefkattendir temelleri
Bu göklere yalvarır gibi bakan aziz yerin;
Bu çeşmeden akıtmış, muhabbetin pâk elleri
Âb-ı hayat içiren ballarını Kevserler'in.

4.

Bu, zavallı dulların, yetimlerin bir ma'bedi;
Bur'da yanan ışıklar[2] uzakların tek ümidi.
Hasretlerle tavâf eder

---

[1] Krş., Türk Tarih Kurumu'na basılmak üzere verilen tashihli nüsha, Ey insanlık- Hasta Bakıcı Hemşireler; ilk sayfadaki Hilâl-i Ahmer Hanımlarına ithâfı kaldırılmıştır.

[2] Kr., *birinci basım*, kandiller

VIII
TURAN'A DOĞRU

XC.

NİNNİ

Turan'ın Aziz Kızlarına

Ninni yavrum, sesler sustu ninni;
Göğsüme ay gibi yaslan ninni;
Gümüş göller gibi uyu ninni;
Mahmur seher gibi uyan ninni.

Ülker sana parıldasın ninni;
O, tâli'in çerağıdır ninni;
Altay seni kutlulasın ninni;
Bu Türklük'ün Tur-dağı'dır ninni.

Ninni bir ak-doğanımsın ninni;
Bingöller'in baharısın ninni;
Boğa-dağı ceylanımsın ninni;
Bozkırların rüzgârısın ninni.

Pâk sütümü em, arslan ol ninni;
Aşklar sunsun bağrım sana ninni;
Kurtarıcı kahraman ol ninni;
Ömür versin Tanrım sana ninni.

Ninni, vatan sefil kalmış ninni;
Bak Irak'ın bağrı yanık ninni;
Rumeli'yi yaslar almış ninni;
Anadolu ıssız, yıkık ninni.

Kafkas, yetim toprağındır ninni;
Bu yurtları unutma sen ninni;
Ceyhun dertli ırmağındır ninni;
Gözyaşını kurutma sen ninni.

Ninni ıssız ocaklar var ninni;
Zindan olmuş şehirler var ninni;

IX
İSYAN VE DUA

C.

İSYAN

Halide Edib Hanımefendi'ye

Ben, en büyük elemler diyarının yolcusuyum;
Gözlerimde o korkunç yangınların akisleri,
Ayağımın altında gözyaşları, kan izleri..

İki elim yüzümde çılgın gibi koşuyorum;
Haykırıyor ardımdan ölülerin kemikleri,
Beldelerin bir kanlı ağız gibi delikleri.

Güneşlere, aylara, yıldızlara düşmanım ben;
Zîrâ bunlar dünyaya gece gündüz nûr veriyor,
Bana viran beldeler, solgun yüzler gösteriyor.

Siyah, renkli örtüler istiyorum ifritlerden;
İstiyorum göklerden katran gibi bulutları,
Geceleri, sisleri, kefenleri, tabutları.

Baykuşların gözüyle bakıyorum dünyalara;
Harâbeler üstünde acı acı inliyorum,
Feryâdımın aksini mezarlardan dinliyorum.

Çarpıyorum başımı keskin taşlı kayalara;
Soruyorum ırkımın tâli'ini gecelere,
Şâhikaya, girdaba, uçuruma, göğe, yere.

Benim bakır çehremde kızgın çölün yanığı var;
Koşuyorum ırmaklar gibi siyah ormanlara,
Gözlerimin yaşını döküyorum kırk diyâra.

Karanlıklar içinden bağırıyor canavarlar;
Göğsü kanlı bir kartal gibi ufku yarıyorum,
Ümidimin kaybolmuş cennetini arıyorum.

Zîrâ bu gün yıkılmış bir vatanın üstündeyim;
Onun zâlim avcılar kaçırdılar rahatını;
Kirlettiler saf, billûr ırmak gibi hayatını.

X
AYDIN KIZLARI

CII.

AYDIN KIZLARI

Bu hazin toprak da bir yaslı ülke;
Dâvud'un *Mezâmir* çaldığı bir yer;
Bur'da da sulara akseden gölge:
Karanlık kubbeler, siyah serviler;

Bur'da da her çehre gurub üstünde
Geceye bürünen akşam yıldızı;
Bâbil'in kırmızı nehri önünde
Bir yeni Kudüs'ün ağlayan kızı.

1.

İzmir'in Aziz Çocuğu Yakup Kadri'ye

Güneşin o ölgün çehresi soluk,
Bir kanlı toprakta yatan kahraman.[1]
Önünde ifritler bekleyen ufuk
Kapısı demirden bir siyah zindan.

Akşamın gözünde parlayan ışık
Harâbe üstünden bakan bir puhu;
Derinden derine[2] gelen hıçkırık
Sâhilde ağlayan[3] denizin suyu.

Köpüklü ırmağın erguvan rengi
Yaralı aslanın saçının kanı;
Sonuncu ezanın yanık âhengi
Bir uçan kartalın göğe isyânı.

Dağların tepesi göklere yakın,
Nisyâna götüren bir ölüm yolu;
Göz yaşlı vâdiler o akın akın
Saçları dalgalı başlarla dolu.

---

[1] Krş., *Birinci basım*, Fildişi tahtından inen bir sultan
[2] Krş., *aynı basım,* Beldenin bağrından
[3] Krş., *aynı basım*, Taşları ağartan

XI
ANKARA

CIV.

ANKARA

Türk Gençliğine

Ankara, gerçektir çok yüzler gördü;
Bu şehri zabt için fâtihler seçti.
Bu şehir, başlara çelenkler ördü;
Bu şehrin içinden alaylar geçti.

Lâkin ey *Atatürk*, bu ünlü şehre,
Sana eş bir yiğit ayak basmadı;
Tarihi yazan el bur'da bir kerre,
Adına benzeyen bir ad yazmadı.

Zîrâ, sen bu şehre doğru girerken,
Ak saçlı esirler sürüklemedin;
Korkudan titreşip yola dökülen
Çocuğa, kadına, "Ölüm!" demedin.

Bu şehrin önünden sen, tiranlara
Tahkirler yağdırdın, yumruk uzattın,
Sezarlar rûhunu taşıyanlara,
Tanrılar gibi bir yıldırım attın.

Bu şehrin içinde Cumhuriyet'e
En halkçı bir ruhla ün kazandırdın;
Bir çölün üstünden insaniyete
Bir yeni İsparta doğdu sandırdın.

Bu şehrin fen, sanat timsalleriyle
"Bir fikir beldesi" diyerek kurdun;
Dehânın şi'r olan hayalleriyle
Bu şehri yontarak renk, nakış vurdun.

Bir eski dünyayı yıkmak isteyen
Dehânda yarının rûhunu buldun;
"Taassub ve cehli yık, devir!" deyen
Bir yeni dünyanın öncüsü oldun.

XII
DAĞINIK ŞİİRLER

CV.

KÖYDE FIRTINA

Fuad Bey'e

Kara bulut gökyüzünü her taraftan alıyor;
Dumanlı dağ başlarına iniyor,
Bütün kuşlar yuvalara siniyor;
Kırlar ıssız kalıyor.

O yemyeşil ovacıklar başka bir renk bağlıyor;
Tatlı sesli derecikler başka yolda çağlıyor;
Bir karartı, bir mahzunluk, öf ne paslı karanlık.!.

Durma çoban, sanırım bir bora var;
Başın kaldır, şu kararmış göğe bak;
Yıldırımlar, yağmurlar
Yeri göğe katacak.
Çabuk topla sürünü sel almasın.
Bir kuzucuk, işte, işte şurada
Yalnız kalmış garip garip meliyor,
Âh, bırakma, onu da al, kalmasın. .

Çığlıklarla bir sert, çılgın gün-doğusu çıkıyor;
Hasta, soluk çiçekleri döküyor;
Zayıf, çürük ağaçları söküyor;
Birçok yerler yıkıyor;
Evler, köyler zangır zangır sarsılıyor duruyor;
Köylülerin haykırışı dağa taşa vuruyor;
Bir gürültü, bir kıyamet, âh, yine mi viranlık?

Gürül gürül gök gürlüyor, birçok şimşek çakıyor;
Yıldırımlar ulu ulu ormanları yakıyor;
Dolu, yağmur hiç dinmeyip yağıyor,
Coşkun seller yüce dağlar başları
Üzerinde koca koca taşları
Yuvarlayıp derelere yığıyor.

CXXXII.

HALK

Balam ben Kerküklüyem,
Barhanam gam yüklüyem,
Felek vurdu kervanım,
Sandı ki devleti üyem.
Halk şiirlerinden[1]

1.

Ben halkım, bir eski ve dertli kulum,[2]
Sayısız yüz yıllar var ki bedbahtım;
Ayağım çarıksız, dikenli yolum,
Sırtımda ağır yük, bak, iki katım.

2.

Bir yoksul kadınım çocuğum hasta;
Doğuşta güzelim, hayatta çirkin;
Kapımı açan yok, yüreğim yasta;
Kurumuş mememde südüm: Kan, irin.

3.

Genç yaşta kocamış bir içli kızım;
Bak benim başımda saçlarım ak-pak;
Nekadar karaymış alnımda yazım;
Gelinlik duvağım kefen olacak.

4.

Bir câhil çocuğum, solgun yetimim;
Dilenmek san'atım, serseri adım;
Sokakta köpekler yoldaşım benim;
Her gece yattığım yer bir kaldırım.[3]

---

[1] *Kopuz* neşrinde bu kıt'a yoktur; şiirin başında, *Cumhuriyet Destanı'na Giriş* ifadesi vardır.
[2] Krş., *Kopuz* mecmuası neşri, Zavallı ben, halkım, bir dertli kulum; şiirin ikinci kıt'asıdır.
[3] Krş., *aynı mecmua,* 2-4'üncü kıt'alar yoktur.

NOTLAR
ve
MUHTELİF İNDEKSLER

NOTLAR

I.
TÜRKÇE ŞİİRLER (s. 1-36)

Rusûmât Emâneti Evrak Müdürü Mehmed Emin, *Türkçe Şiirler*, Maârif Nezâret-i Celîlesi'nin ruhsatıyle tab' olunmuştur. Kostantaniye, 1316, Matbaa-i Ebüzziyâ.

Sayfa başları ve kenarları, her kıt'anın arası, şiirlerin bitiminden sonraki boşluklar çiçek ve muhtelif şekillerle süslenmiş olarak, kuşe kâğıda pek özenilerek basılan *Türkçe Şiirler*, Mehmed Emin Yurdakul'un ilk şiir kitabıdır. Notalarla, ressam Zonaro tarafından yapılan resimler dahil dört formadan ibaret bu kitabın üzerindeki 1316'yı gösteren basım tarihi acaba Hicrî mi, Mâlî midir; diğer ifadeyle, acaba Milâdî kaç tarihinde basılmıştır? *Türkçe Şiirler*'in basım yılı bazan 1898, bazan 1899 gösterildiği gibi, aynı eserde her iki tarihin kaydı, bu hususta tereddüdü anlatır (Msl., Yusuf Akçura, *Türk Yılı*, İstanbul 1928, s. 379, 1899'da; Mehmed Emin Yurdakul, *Türk Sazı*, İstanbul 1969; *Önsöz ve Eserleri*, s. 9, not-1, 1898; s. 29, 158'de 1899). Mehmed Emin Yurdakul, bu eserini basılmadan önce devrin mühim şahsiyetlerine mütalealarını öğrenmek üzere göndermiş, onların bu münasebetle yazdıkları mektuplara eserinin baş kısmında yer vermiştir; bu mektuplardan en geçinin tarihi 13 Kânûnısânî, 1313'tür (25 Aralık, 1897). Öte yandan, Süleyman Nazif'in, basılmış bulunan *Türkçe Şiirler*'in kendisine gönderilmesi münasebetiyle şairimize yolladığı mektubun tarihi 4 Kânûnıevvel, 1314'tür (16 Aralık, 1898). Bütün bunlar, eserin kapağındaki 1316 basım yılının, Milâdî

karşılığı 1899 olan Mâlî 1316 değil, 1898'e tekâbül eden Hicrî 1316 olduğunu ispat eder.

Bugüne kadar üzerinde hiç durulmayan bir mesele, *Türkçe Şiirler*'in ikinci basımı mevcut olup olmadığıdır. 1914'de neşredilen *Türk Sazı*'nın arka kapağının son sayfasında, *Şair'in Başka Eserleri* adı altında, "*Türkçe Şiirler* (manzum), ikinci defa ilâvelerle basılmaktadır"; *Ordunun Destanı*'nın 1915 basımında yine arka kapakta, aynı başlık altında, "*Türkçe Şiirler* ikinci defa basılacaktır" deniliyor. 1918'de tab' olunan *Zafer Yolunda* ile, 1919'da neşredilen *İsyan ve Duâ*'nın kapaklarının son sayfasındaki eserleri listesinde, "*Türkçe Şiirler*-İkinci defa basılmıştır;" "*Türkçe Şiirler*-Basılmıştır" ifadesi, bu eserin ikinci baskısı bulunduğunu açıkça anlatmaktadır. Diğer taraftan, *Türkçe Şiirler*'in sonunda *Hücum* adlı resmin altındaki, Ebüzziyâ tarafından yazılan, "Bu levha hadd-i zâtında çinkogırafinin tarz-ı âdisiyle gayet fena yaptırılmış ve mukaddemâ *Servet-i Fünûn*'da bu sûretle tab'edilmiş olduğu halde, bu defa tab'a-i ûlâsından daha âlâ temsil kılınmıştır" ifadesi de, bir bakıma, eserin ikinci baskısı bulunduğunu imâ ediyor. Emin Bey'in. Türk Tarih Kurumu'na bıraktığı nüshada, *Türkçe Şiirler*'in kapağının ilk sayfasına eklediği bir başka kapak, ötekinden yalnız tezyinî şekiller değil, renk bakımından da farklıdır; kırmızı, yeşil, siyah, sarı ve kahve renklerin kullanıldığı şekillerle süslenmiştir; bu dış kapağın üzerindeki yazının bir kısmı da, diğer basımındakinden başkadır: *Nâzımı: Rusûmât Emâneti Evrak Müdürü Mehmed Emin* deniliyor. Bu delillere dayanarak, *Türkçe Şiirler*'in biri ötekinden hiç farksız, basım tarihi olan 1316 da değiştirilmeksizin 1918 - 1919'da ikinci bir baskısı yapıldığı kanaatına varmış bulunuyoruz. Eserin tesbit ettiğimiz birinci ve ikinci basımları hakkında verdiğimiz bu bilgiden sonra, içine aldığı dokuz şiirin daha önceki muhtelif basımlarına, tercümelerine, vb. hususlara dair izahlara geçiyoruz:

22 I. Daha önce basılıp basılmadığı tesbit edilemedi. Manzum olarak Rusçaya çevrilmiştir (Minorsky, Yincze Frigyes, *Nacionalnyja Stichotvorenija Emin Beja*, Moskova, 1903, NU. 1, s. 9-10); bu eser, Moskova - İmparatorluk Âsâr-ı Atîka Cemiyeti Şarkıyat Şubesi çalışmaları üçüncü neşriyatının ikinci cildinden ayrı basımdır. Araştırmanın sonunda, Moskova — 24 Mart, 1903 tarihi vardır. Tercüme olunan şiirin önce Rus harfleriyle Türkçe metni, bundan soıra manzum Rusça metni verilmiş, her ikisi için aynı numara kullanılmıştır.

23 II. Diğer adı ile *Cenge Giderken*, Millî Asker Şarkısı'nın, Mâlî 1313'de (1897) *Asır* gazetesinde basıldığı kaydedilirse de, Selânik'te çıkan bu gazetenin tam koleksiyonunu görmek mümkün olamadı. 1897'de neşredilen ve Türk-Yunan Savaşı'ndan mülhem şiirleri içine alan eserdeki metni, aşağıda görüldüğü üzere, bilhassa nakarât mısrâları bakımından çok farklıdır (Hacı Osman, *Neşâid-i Zafer*, İstanbul, İkdam Matbaası, H. 1315/1897, s. 47):

Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur,
Sinem, özüm ateş ile doludur,
İnsan olan vatanının kuludur,
Türk oğluyum, evde durmaz giderim.

Ner'de olsa düşmana baş kaldırtmam,
Ertuğrul'un bayrağını aldırtmam,
Vatanıma ben onları saldırtmam,
Tanrı-evi viran olmaz giderim.

Bu topraklar ecdadımın ocağı,
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı,
İşte vatan, işte Tanrı-kucağı
Ana-yurdun alan olmaz giderim.

Mevlâm şâhit, duracağım sözümde,
Vatanımdan başka şey yok gözümde,
Milletimin sevgileri özümde,
Yâr-yatağın düşman almaz giderim

Ak gömlekle gözyaşımı silerim,
Kara taşla bıçağımı bilerim,
Vatanımçün yücelikler dilerim,

MUHTELİF İNDEKSLER

1. ŞİİRLERİN BAŞLIKLARINA GÖRE

Eserdeki şiirlerden kolaylıkla faydalanılmasını temin için muhtelif indeksler tertip ettik. Aşağıdaki indekste, şiirlerin başlıkları ilk harflerine göre alfabetik sıralanmıştır. Bundan maksat, ismi bilinen herhangi bir şiirin bu kitapta bulunup bulunmadığının kolayca anlaşılmasını temindir. Mehmed Emin Yurdakul, bazan aynı şiiri muhtelif başlıklarla neşretmiş, veya basılmış olan bir manzumesini tashihten geçirdiği zaman başlığını da değiştirmiştir; aşağıdaki indekste () işareti içerisinde gösterdiklerimiz, aynı şiirin başka adını ifade eder. İtalik sayfa numaraları, notlarımızda adı geçen şiir başlıklarını göstermektedir.

Başlıklar	Sayfa
Aç Bağrını Biz Geldik	167
Ağlamıyor (bk. Beşiğin Önünde; Oğlum Doğduğu Gece)	*63*-347
Âh Analık -Yahut- Zeyneb'in Duası	29
Ahretlik	46
Alil	339

U M Û M Î İ N D E K S

Mehmed Emin Yurdakul'un şiirlerinde mitolojik, menkabevî, destânî, târihî, coğrafî vb. pek çok yer, şahıs, kısmen eser adlarına, lügat ve tabirlere rastlarız. Bunları içine alan ve metinleri neşrederken ancak zarurî hâllerde tatbik ettiğimiz transkripsiyon usûlüne, aşağıdaki *Umûmî İndeks*'te riâyet ettik: ء, آ, ا, ب, پ, ت, ث, ج, چ, ح, خ, د, ذ, ر, ز, س, ش, ص, ض, ط, ظ, ع, غ, ف, ق, ك, گ, ل, م, ن, و, ه, ی harflerine karşılık, ā, a; t, ṭ; s̲, s, ṣ; ḥ, ẖ, h; z̲, z, ż, ẓ; ḳ, k, g, ñ; ġ harflerini ve ᶜayn harfi ile hemze (ᶜ) için (ᶜ) ve (') işâretini kullandık.* Bu *Umûmî İndeks*'ten daha kolaylıkla faydalanılmasını temin maksadıyle, yer ve şahıs adları düz, eser isimleri *italik*, lügat ve tabirler aralık dizilmiştir; rakamlardan düz dizilenler metin kısmında geçen adları, *italik* Arap rakamları notlardakileri, Romen rakamları ise, kitabın başındaki *Mehmed Emin Yurdakul'un Şiirleri* adlı bölümde bulunanları göstermektedir.

---

* Umûmî İndeks'te, yayına hazırlanan bu baskıdaki yazım düzenlemelerine göre hareket edilmiştir. -en.

Abduh, Muhammed, XXVII
Abdülhak Hâmid, 5, 137, 203, XVIII, XXXIII, XLIV, LXXIV- LXXV
Abdülhamid II., 74-75, XXVI, XXX-VII, XXXIX, LI. Abdülhamid devri (bk. İstibdad hükûmeti.)
Abdullah Cevdet, Dr., 30.
Abdullah, Ebû Abdullah Muhammed IX. (ölümü: 1492), Gırnata'nın son hükümdârı, 198.
Â b - ı H a y a t, 249, 360.
Acem, Acemler, *6,* 126, XXIX, LVIII.— Acemâne, XXXV .— Acem harsı, XXXIX.— Acem medeniyeti, XXXIV.— Acem mukallidliği, *7, 15,* XXXV
Achille (bk. Aşil.)
Aç Bağrını Biz Geldik, LV, LXXXI
Adana (bk. Atana.)
Âdem, Hz., 288, 290, 301
Adıvar (bk. Halide Edib.)
Afgani and Abduh, XXVII
Afrika, 151, 216.— Afrika arslanı, 128
Afşar, güzeli, 157
Afyon, 409.— Afyon Halkevi, LI
Ağaoğlu Ahmed (bk. *Türk Âlemi* Muharriri), 275, L, LII, LII
Âh, Analık, XXXII, LXVI
A h i r e t, 322
Ahmed, hikâye kahramânı, 27
Ahmed Hâşim, LVII
Ahmed Muhyiddin, XLVIII
Ahmed Refik, 130
Ahmed Reşid, H. Nâzım (bk. Nâzım Bey.)
Ahmed Rifat, Ibn Şemseddin, LXIX
Ahmed Vefik Paşa, XXIX
Ahrâmen, Ahremen, 296
Ahretlik, LXVI, LXXVI
Akadlar, 228
Akbaba mec., LXXIV
Akça Koca, Sultan Osman ve Orhan devri gazilerinden, 131
Akçura Oğlu Yusuf, 82, 143, XXV, XXXVII, XL
Akdeniz (bk. Beyaz Deniz), 214, 241, 311, 390, 399, 410
Ak Han, 175
Âkif Paşa, Bozoklu, XXVIII
Ak Mescid, 279
Aksungur, 202
Akşam gazetesi, LXXIV
Akyüz, Kenan, Prof., XXXVII
Alâeddin, Keykubad III., Selçuk hükümdârı, 133
Alangoya, Alangova, 153
Al Bayrak gazetesi, 25
Albiyon, 244
Alexandre (bk. İskender.)
Âl-i Osman Devleti (bk. Osmanlı, Osmanlılar), 210, LXXX
Ali Cânib Yöntem- Nekroloji, LXX
Ali Kâmî, XLVI
Ali Nusret, XXXII
Ali Rıza Seyfî, LXX
A l l a h (bk. Hak, Hâlik, Rabb, Tanrı), 8**,** 29, 45, 49, 53, 69, 79-81, 95, 104, 105, 119, 161, 174, 176, 212, 240, 246, 254, 256, 292, 294, 296-300, 308-11, 316, 339, 344, 350, 356, 359, 363, 374, 381, 393, 408, 409, 448, XVII.— Allahlık sırrı, 331. .— Allahsız hâkimler 328 .— Allah'sızlar, 372, 377,386, 396
Alman, Almanlar, 408, XXXVI, XXX-VII-VIII, XLVII, LIV, LXXV
Almanca, XXX, XXXVIII, XLVII, LVII, LXII
Alp dağları, 133, 149, 211
Altay, Altaylar, 127, 133, 137, 149, 156,

162, 175, 181, 184, 197, 211, 273, 299, 413, XLVIII, LII, LXXIII .—- Altay geyiği, 352
Altun-Ordu Devleti, 226
Amazon-önü, 428
Amerika (bk. Yeni Dünya), 70, 123,157, 232, LIV
Âmed-i Sevdâ mec., XXXIV
Anadolu, *6,* 23, 46, 47, 130, 206, 220, 238, 267, 445, XXVI, XLV-XLVII, L, LXX, LVII.— Anadolu köylüsü, XXXV.—Anadolu Türkleri, LI.— Anadolu Türküleri, XLIV.— Türk-Anadolu, 313
Anadolu gazetesi, LXXIII
Anadolu, şiir, XLVII, L, LXXIII, LXX-VI
Anadolu'dan Bir Ses (M. E. Yurdakul), 5, XXXV
Anadolu Hisarı (bk. Hisarlar.)
Anadolu'ya Doğru (M.E. Yurdakul), 315
Anafarta, 388
Anafartalar'dan (Mehmed Emin Yurdakul), 217, LXXVII
Anahtar Ağası, XXVI
*Ana ile Kızı***,** XLIII, XLVII, LXXVI
Anamur, 241
Ana-vatan (bk. Turuva), 388
Ana-yurd (bk. Vatan), 183
And (M.E. Yurdakul), 204, LXXVI
Anıt, şiir, LXV, LXXIX
Anibal, 161, 208
Ankara, 319, 330, 434, XXXIV
*Ankara***,** şiir, LIX-X, LXXIX, LXXXIII
*Anlamayanlara***,** şiir, LXIII, LXXIX
Antalya, LXXVIII
Anthologie Aus der Neuzeitlichen Türkischen Literatur, XLVIII
Arap, Arapıar, *6-8,* 14, 126, 198, 237-39, XXIX, LXXI.— Arap harsı, XXXIX .— Arablık, 238.— Arap medeniyeti, 11, XXXIV.— Arap mukallidliği, 14-15
Arâbi, Arabça, 161, XL
Aral, 241
Araratlar, 225
Aras, Araslar, 149, 275
Archimède, Yunan matematikçisi (MÖ 287?—212), 84
Ardahan, 196
Arıburnu, 219
Aristo, Yunan filozofu (M. Ö. 384-322), 69
Armağanlarım, LXX
Arş, 301
Arşimed (bk. Archiméde.)
Arthur, Wortschbach, L
Aruz, kaideleri, 15, XXXII, XXXIV, XLII
Arz-i Mevud (bk. Mevud Arz, Filistin.)
Asılı-bahçeler, 168, 228
Asır, gazetesi, *21*, XXVII, XXXII
*Âsi Evlâd***,** şiir, LXX
Âsur, 228, 299
Asya, 86, 125, 136, 152, 157, 159, 163, 181, 196, 203, 216, 216, 243, 277, 279, 391, 395, XLIX, LI .— Asya yaylaları, XXXIX
Asyalı, 377, 395
Âşık Garîb hikâyesi, 21
Aşil (Achille-Akilaus), mekabevî Yunan kahramanı, 202
Âşiyan mec., XLV
Atana, Adana, LXXVIII
Adana mebuslarının Atatürk'e telgrafı *ve Atatürk'ün cevabı***,** LXXVIII- LXXIX
Atatürk (bk. Mustafa Kemal, *Münci,* Halâskâr)*,* 319, 329, LXXVIII
Atatürk'ün İnebolu'ya çektiği telgraf metni, LXXVIII
Atâullah, B. Mevlânâ, LXX
Atina, 25
Atlas, tepeleri, 211, 404
Atlı-Han, 174
Attigne (bk. Attique.)
Attila (Garb Hunlarının başbuğu), 149, 389, 396
Attique (Yunan eyâleti), sâhili, 410
*Au Poet Mehmed Emin Bey***,** şiir, LXXIV
Avrupa, *6,* 68, 135, 136, 152, 157, 159,

176, 203, 218, 216, 244, 345, XVII, LI, LXII
Avusturya, L
Avusturya - Macaristan, LV
Aydın, 305, 385, LIX .— Aydın-ili, 307
Aydın Kızları, LIX, LXV, LXXVIII, LXXXII
Aykaç, Fâzıl Ahmed, LXIII, LXXII, LXXIII
Aylık Ansiklopedi, XXXVI
Âzerbaycan, 156, 226
Âzerî, Âzerîler, 156
Azmi Baba, 14
Azrâil, 66

Babalık gazetesi, LVII
Babam (bk. Salih Reis.)
Bâbil, 74, 122, 208, 228, 241, 305, 328, 411, 427
Bâbür, Şah, 156, 174, 196
Bahçe, mec., 108, *120,* XLV, LXII
Bağdad, 130, 229, 235, 237, 238, 241, 398
Bahâdır, Burhaneddin, LXXI
Bahçe-Saray, 171
Bahr-i Ahmer (bk. Kırmızı Deniz.)
Bahr-i Muhit, 153, XLVIII
Bahriye Nezâreti, XXV
Bahtiyarlık, XLVII, LXXVII
Bâkî, XVI. asır, meşhur Türk şâiri, 6, 203
B a l b a l, 427
Balıkçı, LXXVI
Balıkçılar, LXV
Balkanlar, 197, LV
Balkanlar Destanı, LXXXI
Balkan savaşı, 209, XLVIII, LIII, LV, LVI, LIX
Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, XXVII, LX
Baltazar, Balthazar, Bâbil'in son hükümdârı, 122
Bana Kevser Sunana, LXXVII
B a r b a r l a r, 204, 377, 396
B a r b a r l ı k, 411
Barbaros, Hayreddin Paşa (bk. Hızır Reis), 135, 139
Barbaros, şiir, 139, XLIV
Basrî Kal'a, 406
Bastil, 429
Başkurd, Başkurdlar, 156
Batı (bk. Garb), 399, 425, 434
Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi, XXXVII
Batum, 161
Baykal-gölü, 127, 184, 428
Bedreddin, Simavnalı, 443
Belediye Kütüphanesi (İstanbul'da), XXXVII
Belh, 160, 245
Belleten mec., XXVII
Benares, Racası, 160
Benim Ömrüm, şiir, LXXIX
Benim Rüyam, şiir, LXXVII
Benim Şiirlerim, şiir, XLVI, *XLVII*, LXII, LXXVI
Berlin, 158, 328
Beşiğin Önünde (M.E. Yurdakul), XLVI, LXXVI
Beşiktaş, XXV
Beşiktaş Askerî Rüşdiyesi, XXV
B e y â n - ı S e m â v î (bk. *Kur'ân-ı Kerîm),*
Beyatlı, Yahya Kemal, LV, LXIII
Beyaz Deniz (bk. Ak Deniz), 135
Beyaz Gölgeler Şairi (bk. Erozan, Celâl Sahir), 109
Beyrut, 196
Beytü'l-Hikme, Beytü'l-Hikmet, 229
B e y t u l l a h (bk. Kâbe), 74
B e y t ü l m â l, 75
Bıçaksız Katiller, şiir, LXXVI
Bırahma, 177, 240
Bırahmalar yurdu (bk. Hind), 233
Bırak Beni Haykırayım, LXXVII
Bırak Şu Kuşcağızı, LXXVI
Bırak Yapma, XLVII
Bilgi mec., XLV, LII
Biliniz ki Ey Gaddarlar, LXXVII
Binbir Gece, masalları, 229, 289

Bingale 240
Bingöller- 24, 126, 300 Bingöl âhuları, 200
Bir Delikanlı'ya, XLVII
Bir Genç Kız'a, LXXVII
Birinci Cihan Harbi, XXV, LI, LV, LVIII-LIX
Birinci Sayha (M.E. Yurdakul), *207*, LXXVI
Bir Köylü Lisânından - Köy Düğünü, LXIX
Bir Köylünün Feryâd-ı Âşıkânesi, LX-VIII
Bir Topal Çocuğun Duygusu, LXX
Bizans, 74, 208, 241, 286.— Bizans sur-ları, 134
Bize Diyorlar ki, LXIV, LXXVII
Biz Nasıl Şiir İsteriz, XXXII, XXXVI
Boğa-dağları, 239, 267
Boğaz, Çanakkale, 388
Boğaziçi, 203
Boğazlar, LV
Boğaz-önü, 195
Bolayır, 207
Bolayır, Ali Ekrem, LXV
Bolu, 46
Bonelli, L., XXXIX
Boz-dağı, 385
Bozkırlar, 86, 177-79, 267
B o z k u r t l a r, 174, 273
Bölükbaşı (bk. Rıza Tevfik.)
Budha, Buda, 177, 287
Buğdan, 135
Buhara, 121, 156
Buhârî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmailu'l-Cufiyu'l-Buhârî (810-869), Hadis imamlarının en büyüğü, 150
*Buhârî-i Şerîf***,** 72
Bulgar, Bulgarlar, 197
Bulgarya, 173
Bursa, 153, 362, 379, 391. 421, XXXIV
Burutus, Brutus, Marcus Junius (MÖ 85-42), Roma devlet adamlarından, 429
Bültigin-oğulları (bk. Kültigin), 229
Büyükata, Büyükada, *3*
Büyük Bir Şiir — Ey Türk Uyan, L
Büyük Sanatkâr, LXIII, LXXIX

Caesar, C.J. (bk. Sezar.)
Camille (bk. Kamil.)
Catherine II. (bk. Katerin II.)
Câvid Bey, Maliye Nâzırı, 112
Cebrâil, 161
C e h e n n e m, 301
Cehennem, Dante, 322
Cehennem şâiri (bk. Dante), 414
Charlemagne (bk. Şarlman.)
Charles Quint (bk. Şarlken.)
Cleopatra (bk. Mısır'ın meşhur kadını.)
Cemâleddin, M., şair, LXX
Cemâleddin Efgânî, 292, XXVI- VIII, LIX
Cenge Giderken (bk. *Millî Asker Şarkı-sı), 12*, XXVI- VII, XXXII-XXXIII, XXXV, LXV- LXVI, LXXVII
Cengizler (bk. Timuçin), 143, 149
C e n n e t, 167, 199, 300, 301, 312, 322, 355, 406, 437.— Cennetü'l-Me'vâ, *4*
Cerîde-i Havâdis gazetesi, XXX
Cermen, 136, 376, 395, 408
Ceyhun, nehir, 184, 267
Cezayir, 196, 210
Colomb, Christophe (bk. Kolomb.)
Cortej (bk. Kortez.)
C o u p l e t, Kuplet, nazım şekli, LXV
C u m h u r i y e t, 319, 434
Cumhuriyet Destanı (M.E. Yurdakul) LX
Cumhuriyet Destanı'na Giriş (M.E. Yur-dakul), *365*, LX, LXV

Çad gölü, 207
Çağatay Devleti, 226
Çağlar, Behçet Kemal, LXXIV
Çağlayanlar, XLIX
Çakmak (bk. Fevzi Paşa.)
Çalışmak, şiir, LXXI
Çamlıbel, Faruk Nafiz, LV

Çanakkale Boğazı (bk. Boğaz.)
Çanakkale Gazileri, LVII
Çanakkale, kahramanları, 195, 206, 398, LVII
Çandarlı (bk. Halîl.)
Çar, (Nikola II., Rus Çarı), 277
Çar'a, şiir, LXXVII
Çarlar, 173, 181, 182, 275, 277, 279.— Çarlar zulmü, 279
Çekiç Altında, şiir, XLVII, LXXVI
Çelikkol, Mehmed, LXXXV
Çetinkaya, Ali, LI
*Çığır***,** mec.,XLIII
Çiçek-ayı, 28
*Çiçekciğim***,** şiir, XXXVII
Çiçeron, Cicéron, Cicere (Marcus Tallius), 330
*Çiftçilik***,** şiir, XLVII, LXXVII
Çin, 128, 135, 149, 156, 159, 176, 197, 220, 242, 269, 299, 330
Çoban, şiir, LXVIII
Çocuk Bahçesi mec., *91, 111, 112, 139*, XXXIX, XL, LXIX, LXXI LXXII
Çocuk Dünyası, mec., *68*, XXXIII, LVII
Çocuk Esirgeme Kurumu İçin (M.E. Yurdakul), 449
*Çocuklar***,** şiir, LXXVII
Çocuk Şiirleri Şairi (bk. Gövsa, İbrahim Alâeddin), 111
Çoruh, nehir, 204
Çömlekçi, şiir, LXXVII**.**
Çuvaş, 156

Dağlılar, LXXVII
Dahhak, 364
Dante, Allighieri (bk. *Cehennem* şâiri), 295, 322, 437, 448, LXXIII
*Dante'ye***,** LXXIX
Dârâ, Dârâlar, 127, 296
Dârülfunûn Talebesi*nin Beyannâmesi***,** LXXIV
Dâvud, Peygamber, 305, 367
Delhi, 235
Demir, şiir, XLVII, LXXVII
Demirci'nin Öğüdü, şiir, XLVII, LXXVII
Demirler (bk. Timurlar), 174, 196
Demirtaş, Timurtaş Paşa, Orhan Gazi devri emirlerinden, 202
Der Entvicklungsgang der Modernen Osmanischen Literatür, XXXVIII, XLIV
Destan, 230
Deşt-i Kıpçak Türkleri, XXXIV
Devlet-i Aliyye (bk. Osmanlı İmparatorluğu), XXXII
Devrim, şiir, LIX-X, LXV, LXXIX
Dicle, nehir, 80, 130, 204, 228, 230, 240-43
*Dicle Önünde***,** LVIII, LXXVII, LXXIX, LXXXII
Dicle'ye (M. E. Yurdakul), 240**,** LXXVII
*Die Moderne Türkische Literatür***,** XXXIX
*Dihkân***,** şiir, XXX
Din, 328, XXVIII
Dimyat, XXIII
Divan, XXIX
*Divan***,** Fasiha, LXVIII
Divan edebiyatı, XXXVI, LII
Diyojen, Diogenes, Yunan filozofu, 17
*Diyorlar ki***,** LXIV, LXVI
*Doğduğum İlâhî Beldeye***,** LXXVIII
Doğru Yol gazetesi, LXXVIII
Doğu (bk. Şark), 170. 425. 434, 435, 440, 442
Doğu mec., *425*
Doksanüç, Doksanüçler (bk. Türk- Rus harbi), 226, 271
Dömeke mezarları, 411
Donanma mec., XLV
Dört – buçak, 100, 102, 134
Dört – ufuk, 269, 434, 441
Draper, John William, Amerikan psikolog ve tarihçisi (1811-1882), *10*
Dua, XXVIII, LIX
Duatepesi, 362, 378, 406, 421
Dumlupınar, 362, 378, 410, 421

Duru, Kâzım Nâmi, LII

Ebu Abdullah (bk. Abdullah.)
Ebu'l-Alâ Maarrî, Ahmed b. Abdullah b. Süleymanu'l-Maarrî, meşhur Arap hakîm ve şâiri (973-1057), 18
Edebiyat Araştırmaları, XXIX
*Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı***,** LII
Edhem Paşa, Müşir, XXXII
Edirne, 153, 400, 417, XXV, LIII
Efgan, 159
Eflâk, 135
Eflâtun (Platon), Yunan filozofu (MÖ 429-347), 330, 437
Efzunlar, afzunlar (Yunan askerleri), 307, 385
Ehl-i Salîb, 135, 391
Ehramlar, 203, 221, 233
El-Burz, dağları (bk. Kaf-dağları), 296
Elcezire, 197
El-Urvetü'l- Vuskā gazetesi*, XXVII*
Emeviler, 198
Emin Bey'den Yeni Haberler, XXXVIII
Emine Hanım, XXV
Endülüs, 130, 198, 417
E n g i z i s y o n, 150
Enver, Bey (Paşa), 63, XLIX
Erciyas, Erciyes, 156, 411
Erfil (Erifil: Eriphyle), Yunan mitolojisine göre Argos şehri kraliçesi; Voltaire'in bu isimdeki melodramının kahramanı, 384, LII
*Ergenekon***,** şiir, LXXI
Erozan, Celâl Sâhir (bk. *Öc* Şâiri), XLIV, LII
Er-Redd-'Ale'd Dehriyyîn, XXVI
Ersoy, Mehmed Âkif, XXVI, XXXVII
Ertuğrul Gazi, 130, 133, 198
Ertuğrul (bk. Arthur Wortsehbach), L
Ertuğrul, müellif, XLIX
Erzurum, 153, 196, 225, XXV, XXIV
Esşil, Eşil, Eschyle, Yunan şair ve trajedi üstadı (MÖ 525-456), 416
Etna yanar-dağı, LXIII
Evzân-ı Şi'riyemize Dâir, XL
Ey Beşerin Çarpan Kalbi, LXXVIII
Ey Gaziler türküsü, 179, 195
Ey Genç Çiftçi, XLVII, LXXVII
Ey İğnem, Dik, L, LVI-II, LXVI, LXXXII
Ey Türk Uyan, (bk. *Heda Türke, Wach auf),* XLV, XLV-LII, LIV-IV, LVIII, LXXII, LXXVIII, LXXXI

Fahreddin, Bey, 342
Fâik Reşad, XXXIV
Fârâbî, Ebu Nasr Muhammed b. Muhammed b. Turhan b. Uluğ, Türk büyük filosofu (870-950), 150
Farsca, *15,* XL
Fars efsânesi, 296
Fas, 135
Fasiha, şair, LXVIII
Fâtih Sultan Mehmed II, 107, 134, 136, 180, 197, 203, 391, LXXI
Fâtih (*Merkad-i Fâtih'i Ziyaret*, Abdülhak Hâmid), 22
Fâtiha okumak, 105, 144, 182, 186
Fazilet ve Asalet, XXVIII
Fazlı Necib, 20, 21., XXXIII
Fecr-i Âti edebiyatı, LXV
Felâketler Karşısında, şiir, LXXVIII
Fellâhlar, 382, 423
Fener, şiir, LXXVII
Ferid Celâl, LXXVIII
Fevzi Paşa, Çakmak, 412
Feyzullah Sâcid (bk. *Öc* Şairi.)
Fezmi Baba,14
Fransa, 136, 196, 376, 394
Fransa'ya, LXXIX
Fransız, Fransızlar, 210 .— Fransızlar'ı taklid, XXXV
Fransızca, XLIV
Fransua (François I.), 211
Fırat, nehir, 80, 204, 226, 230, 232, 375, 393, 407
Filistin (bk. Kudüs), 197, 249
Fin, Finler, 156, 179
Finlanda, Finlandiya, 280

Firavunlar, 86, 296, 359, 364, 370, 448
Firenk mukallidliği, terbiyesi, 7, XXVI, XXXIX
Fischer, A.,XXXIX, XLVIII
F o r u m, Eski-Roma tarihinde arz-odası, pazar meydanı, mahkeme, 375, 394, 411
François I. (bk. Fıransua I.)
Fuad Köprülü (bk. Köprülü, M. Fu'âd.)
Fuad Râif, Bey, 104, 335, XLIV
Fuzûlî, *6,* 134, 241, XXXIV

Galatasaray Sultânîsi, LXXI
Ganj, nehir, 77, 152, 207, 240, 296
Garb (bk. Batı), 68, 70, 83, 84, 133, 139, 149, 158, 180, 198, 203, 206, 208, 211, 214, 219, 229, 236, 242, 269, 330.— Garb edebiyatı, XXIX — Garb emperyalizmi, XXVII — Garblılar, XXXVIII.— Garb medeniyeti, XXXIV-V
Garnata, Gırnata, 198, 376, 395
Gaspirinski, İsmail (bk. İsmail G.), 143, XXXIV
Gaule (bk. Gol.)
Gaulois (bk. Goluva.)
G a z e l, şekli, XLI
Gazne, 156
Gelibolu, 202, 220, 388
Gelibolu Önünde (M.E. Yurdakul), 202,
Gemici, LXXX
Geschichte der Türkischen Moderne, XXXV
Gibb, E.J.W., XXXV, XXXVIII
Giese, Friedrich, XXXVIII, XLIV, XLVII, LXII
Gladyatör, Gladiateur, Roma devleti tarihinde kılıçla döğüş eden pehlivan, 135
Gobi çölü, 150
Goethe, Wolfgang, 3, 719
Gol, Gaule, 399
Gol ırkı, 136
Goluva, Gaulois, 125, 196
Gökalp, Ziya (bk. *Kızılelma* Şairi), XXXVII, XLIV-V, LII, LV, LVII, LXXXI
Gökcü (bk. Kökci, Kökçi), 324
Gök Han, 175
Gök-Tanrı (bk. Tanrı.)
Gövsa, İbrahim Alâeddin (bk. *Çocuk Şiirleri* Şairi), LXXIII
Gözyaşım, XXXVII
Gürânî, Molla, 134
Gurbette Bir Duygu, şiir, LXIX
Gutenberg, Johann, 68
Gutenberg, şiir, LXXVII (bk. *Johann Gutenberg),* LXXVII
Gülsün Artık, şiir, LXXVII
Günahkâr, şiir, XLVII, LXXVI
Günaltay, Şemseddin, Prof., XXVI
*Güne Bakan***,** XXVI, XLVI, LVI

Hac, 220
Hactmann, O, XXXIX
Hain yolu, 239
H a k, C e n â b- ı H a k (bk. A l l a h), 41, 42, 72, 93, 237, 255, 288, 296, 310, 345, 363
Hakanî-i Şirvânî, *18*
Hâkimiyet-i Milliye, 429
*Hakkaniyet***,** şiir, 87, XLIV
Hakkı, Bey, XXX
Halâskâr (bk. Atatürk), 381, 423
Hâlik (bk. Allah), 320
Halide Edib Adıvar, 165, 283, LIII, LVIII
H a l i f e, 259, LXXX
Halil, Çandarlı, Kara Halil, Osmanlı Vezir-i azamlarından (ölümü: 22.xıı. 1387), 100
Haliler, Kûtü'l-Amâre'de, 1915'de, 52'nci Fırka'nın kumandanı Halil Paşa, 243
Halil Bey, Menteş (1875-1946), II. Meşrutiyet devri nâzırlarından ve Osmanlı Millet Meclisi Reisi, 72
Halil Paşa (bk. Haliller.)
Halk, LX, LXXVI
Halka Doğru mec*.,* XLV, LII
Halk edebiyatı tesiri, LXVIII
Halk nazım şekilleri, LXV
Halk şairleri, LXIV
Halûk, T. Fikret'in oğlu, XL, XLIII

Hamdullah Subhi Tanrıöver, 123, 274, XXV, XLV, LIII, LVI, LXXII, LXII, LXIV, LXXVIII
Han'ın Sazına, şiir, LXXVII
Han-Mescid, 276
Harb (M. E. Yurdakul), *251,* LLVII
Harbiye Mektebi, 106
Haremeyn (bk. Mekke ve Medine), 211
Hârezm, 156
Hartmann, Martin, LI
Hartmann, Otto, XLVII
Hârûn, Halife, 229, 241
Hasan'ın Gazası, LXV
Hasan Zeki, LIII
Hasköy, Edirne'de, XXVI
H a s t a A d a m, XXXIX
Hasta Bakıcı Hanımlar, 249, LVIII, LXVI, LXXVII, LXXIX, LXXXII
Hasta Bakıcı Hemşireler (bk. Hasta Bakıcı Hanımlar; M. E. Yurdakul'un), *249*
Hâşim, Ağa*, XIII*
Haşr, *353*
Hatırla ki, şiir, LXX
Hatt-ı Üstüvâ, 216
Hauser, Otto, XXXIX
Havva Hz., 312
Hayat Kavgası (bk. *Yaşamak Kavgası;* M. E. Yurdakul'un), *82*
Haydi Altun Dağı'na, şiir, LXXI
Hayreddin Paşa (bk. Barbaros), 139
Hazer Denizi (bk. Kırmızı Deniz.)
H e c e v e z n i (bk. Parmak hesabı), 5, XXIX-XXX, XXXIII-IV, XL, XLII, LXIV-LXV, LXXV
Heda, Türke, Wach auf (bk. *Ey Türk Uyan),* L
Hekla yanardağı, 226, 435
Hellas (bk. Yunanistan), 328
Hellenler, Helenler, 197, 391
Herat, 184
Hıristiyan, Hıristiyanlar, 130 .— Hıristiyanlık, LXII
Hızır Reis (bk. Barbaros), 139
Hicaz, 135, 203,XXV
Hikâyeler, Şiirler, Hicivler vesâire, LXXIII
H i k m e t- i İ s l a m i y e,11
H i l a f e t, 106, 134, 137, 139, 162, 205, LXXX
Hilâl-i Ahmer (bk. Kızılay.)
Hilâl-i Ahmer Hanımları, 249, *249***,** LVIII
H i l â l, H i l â l 'in kadınları (bk. Kızılay), 254
Hilmi Dîvânı, XXX
Himalaya, dağları, 153, 211, 233, 428, XLVIII, LXXIII
Hind (bk. Bırahmalar yurdu, Hindistan), 70, 128, 135, 149, 159, 170, 176, 196, 220, 228, 239-42, 296, 299
Hindistan (bk. Hind), 121, 210, 330, 376, 395
Hindû, Hindûlar, 198
Hisar, Rumeli Hisarı, XL
Hisarlar (Anadolu ve Rumeli Hisarı), 22
Hive, 156, 279, LXXIII
H. Nâzım (bk. Ahmed Reşid), XXXIII
Homer, Yunan epik şâiri, 229, 437, LXXIII
Hong-Konglar, 161
Horasan Türkleri, XXXIV
Horn, Paul, XXXV, XXXVIII
Hugo, Victor, LXIII
Hukuk Mektebi, XXV
Hulâgu, Hulâgû (bk. İlhan.)
Hunlar, Kunlar, 125, 377, 396
Hücûm Edin (M. E. Yurdakul), *209,* LXXVI
Hürmüz, Hürmüz I., 296
Hürriyet, şiir, LXXVI
H ü r r i y e t (bk. Meşrûtiyet II.), 72
H ü r r i y e t, 76-77, 79-81, 121, 135, 162, 171, 179, 181, 184, 215, 253, 280, 288, 295, 299, 315, 316, 324, 326, 331, 345, 356, 362, 364, 369, 396, 378-80, 390, 396, 407, 410, 418, 420-23, 427, 428, 432, 434, 437, 440, 441, XXVII, LXXX.— H ü r r i y e t a ş k ı, 401, 414.— H ü r r i y e t K ı z ı, 289.—

H ü r r i y e t P e r i s i, 300, 311
Hüseyin Avni, LXVII
Hüseyinzâde Ali Bey, 278, LII
Hüsnî, H., LXIX
Hârezim, 156

Irak, 135, 196, 228, 234, 241, 243, 267
Irak ordusu, cebhesi, 225, LVII
Irak'a (M.E. Yurdakul), *228,* LXXVII
Irkımın Şairi'ne, LXXIV
Irkımın Türküsü, LIV, LXXVII
Isfahan, 150
Isıg-göl, 124
Issız Ev, LXXVI
Işıkbay, Hakkı, LVII

*İberistān-i Almanî- nâm-ı diğer - Yüzdoksan Hikâye***,** XXX
İbn Sinâ, 150
İbnü'r-Rüşd, 238
İbrâhim Cehdî (bk. Süleyman Nazif), XXXII
İbrahim Müteferrika, 68
İbrahim Safâ, LXX
İctihad mec., XLVI
İdikut şehri, 153
İdil nehri, 221
İdil tahtı, 276
İ d i l (İdylle), 15
İfham gazetesi, 360
İğdemir, Uluğ, XXIV, XXVI, XLIII, LXXVI, LXXVIII, LXXXV
İhsan Râif, LXV
İkinci Sayha (M. E. Yurdakul), 214*,* LXXVII
İlâhî, nazımda, 181, 200, 220, 233, 198, 326
İlâhî adalet, 299, 377
İlâhî hakikat, 288
Ilgaz dağları, 399, 434, LXXVIII
İlhan (bk. Hulâgu), 156, 226
İliade (bk. *İlyada.*)
İlim, LXIV, LXXVII
İlim ve Cehâlet, LXX
İlk Yara, XLVIII
İliyada, İliade, 388, 403
İmparatorluk Âsâr-ı Atîka Cemiyeti, XXXVI
İmtihan, LXXVII
İncil, 69, XXXIX, LXII
İngiliz, İngilizler, 210, XXXV, LIV, LXXV
İ n k ı l â b, XXVIII
İnönü, 402, 403- İnönü savaşı ve zaferi, 362, 378, 404, 408, 412, 421- İnönü - sırtı, 401
İnönü, İsmet Paşa, 361, 371, 412, 417
İntibah Devri (bk. Rönesans), LXII
İntikam, şiir, LXXI
İntikam Perisi, şiir, LXXVII
İran, 149, 176, 209
İran edebiyatı, XXXIX
İrem-bağları, 239
İrlanda, 382, 423
İsa (bk. Mesih), 69, 134, 298
İskender, Alexandre, Makedonya Kralı, 173, 208, 330, 381, 411
İskender seddi, 150, 233, 296
İslâm, İslâmlar (bk. Müslüman, Müslümanlar), 130, 158, 196, 204, 220, 238, 239, 313 — İslâm beldeleri, 235 — İslâm Birliği, *135*, XXVII — Hikmet-i İslâmiye, *11* — İslâm hukuku, 237 — İslâm kavimleri, XXVI — İslâm milletleri, XXVII — İslâm - Şark, 136 — İslâm Türklüğü - mefkûresi, LXXXI — İslâm-vatanı, LXXXI
İslâmiyet, Din-i İslâm, *8-10*
İslav, İslavlar, 136, 143
İ s l a v c ı l a r, XXXVI
İslavlık, 143, 176
İsmail Gaspirinski'ye, şiir, LXXIX
İsmail, Giridî, LXXI
İsmail Safâ, XXXII
İsmet Bey, XXX
İsmet Paşa (bk. İnönü, İsmet Paşa.)
İspanya, 136
İsparta, Yeni-İsparta, 319
İsrail, 152, 284, 294

İstanbul, 22, 46, 47, 74, 134, 135, 153, 158, 203, 211, 220, 232, 242, 253, 352, 388, 400, XXV, XXXVII — İstanbul şairleri, XXXIV
İstepler, 157
İ s t i b d a d, 76, XXVII
İ s t i b d a d H ü k û m e t i (bk. Abdülhamid), 74, 345
İstiklâl Destanı (M. E. Yurdakul), *247*, XLVII-LX
İstiklâl Savaşı, LIX - LX
İsyan, LIX
*İsyan ve Dua***,** XX, LIX, LXXXII
İşkodra, 196, LIII
İtalyalı, İtalyalılar, 159
İtidâl, mec., XXXIV
*İtiraz Edenlere***,** LXXIX
İttihad ve Terakkî Cemiyeti, 79
İyilik ve Güzellik Karşısında, XXXII, XXXVI
İzmir, 305, 307, 311, 312, 362, 379, 385, 391, 400, 410, 421, XXXVII — İzmirili, 307
Janus, Janus, Roman mitolojik tanrısı, 437

Japonlar, XXXIX
Japonya, 84, 157, 161
Jeminüs tâkı, 427
Jerusalem (bk. Ḳudus, Orşelim.)
Johann Gutenberg, şiir (bk. *Gutenberg),* XLVII, LXIV
Juda, Judalar, 207

Kāānî-i, Şirâzî, *17*
Kâbe (bk. Beytullah), 128, 131, 139, 161, 175, 195, 203, 205, 220, 238, 250, 255, 313, 427
Kabr-i Selim-i Evvel'i Ziyaret (bk. *Selimiye*.)
Kadın mec., XLV, LXX
Kaf-dağları, Kaflar (bk. El-Burz), 127, 136, 184, 207, 211, 273
Kafiye, 14, 15, 17, 18
Kafkas, Kafkaslar, 149, 156, 170, 181, 184, 195, 197, 226, 267, 274, 280, 316, 378, 397, 398, 404, XXIII, LVIII, LXXII— Kafkas kızı, 275 — Kafkas Türkleri, LVIII
Kafkas'a, LXXVII
Kafkas Kızı, 275, LXXVII
Kafkasya, 135, 277-80
Kahtanlar, 238
Kalender-oğlu, 443
*Kalevala,*403
Kalmuk, Kalmuklar, 156
Kamil (Camille), Romahlar'dan, 429
*Kanımı Taşıyan'a***,** LXXVII
Kanşüncünka, LXXIII
K a n u n, 328
Kânûnî (bk. Süleyman Kānūnī.)
Kânûn-ı Esâsî, 80
Kap-burnu, 197
Karabağ, *25,* 153, 220, 275, 279
Karadeniz (bk. Siyah Deniz) Boğazı, 22
Kara Han, 174, 175, 268
Karahan, Karahanlılar, 149
Kara Hanlar diyarı, 233
Karakurum-çölleri, 126— Karakurum şehri, 153
Kara-Osmanoğlu (bk. Yakup Kadri.)
Karasu, 226
Kara-Teke (Kara Tigin), Ertuğrul ve Sultan Osman devri gazilerinden, 131
Kārilerime, XL
Karpat dağları, 352
Kars, 196
Kars Heykeli, 226, 271
*Kars Heykeli Karşısında***,** LXXVII
Kartaca, 161
Kaside, Kāānî-i, Şirâzî, *18*
*Kasîde***,** Yusuf Hâlis, XXIX
Kaşgar, Türkleri, XXXIV
Katerin (Catherine) II., 196, 278
Kâve [Gâve], İran mitolojisine göre Dahhâk'ı zulmünden dolayı katleden demirci, 364
Kayahan Oymağı, 130, 133

Kayahanlı aşireti, 133, 134
Kaynana ile Damat, XLIII, XLVII
Kayser, Kayserler, 123, 127, 132, 203, 220, 239
K a z â, *3*, 252
Kazak, Kazaklar, 172, 204, 271
Kazan, 184, 276, LXXIII — Kazan Türkleri, XXXIV
Keçecizâde Abdullah Mâcid Bey, XXX
Kedourie, Elie, Prof., XXVII
K e l â m ilmi, 325
K e l â m – ı K u d s î (bk. *Kur'ân*), *3*
K e l i m e - i Ş e h â d e t, 104
Kemal, Mimar, 203
Kemal, Nâmık (bk. Nâmık Kemal), 80, 443
Kerbelâ çölü, 226
Kesildi mi Ellerin, XXXVII-VIII, LXX-VI
Keşiş-dağları, 131, 133, 434
K e v s e r, *3,* 128, 184, 199, 238, 243, 249, 273, 298, 300, 355, 360, 406
Keyhusrev, Keyânîler sülâlesinin efsa-nevi hükümdarı, 173, 209
Kımız, 133, 299
Kıpçak, kabile adı, 156, 276
Kırâat-i Edebiye, LV
Kral Corc'a, LXXIX
Kırgız, Kırgızlar, 156, 297
Kırım, 121, 135, 143, 277, XXIV, LXXIII — Kırım Türkleri, LVIII
Kristof Kolomb, XLVII, LXXVII
Kırmızı Deniz (bk. Bahr-i Ahmer, Hazar Denizi), 135
Kırmızı Merkuplar, LXV
Kış Duâsı, LXX
K ı y â m e t, 301
Kızılay (bk. Hilâl), LVII, LXXVII
Kızılay Hemşireleri (M. E. Yurdakul), 254, LXXVII
Kızıl Destan, LXXXI
Kızılelma Şairi (Ziya Gökalp), 70, XLV, LII
Kızıl Han, 175
Kızılırmak, 13, 24, 124, 237, 398, 407
Kızılırmak gazetesi, LVII
Kibritçi Kız, XLVIII, LXXVI
Kilis, LXVIII
Kitâb (bk. *Kur'ân*), *3, 4, 9, 13,* 13, 23, 30, 126, 151, 237
K i t â b- ı M ü b î n (bk. *Kur'ân*), *3*
Kitab'lar (*Tevrat, İncil, Zebur, Kur'ân*), 301.
Kobuz, 414.
Kocatepe, 362, 378, 421
Kocatürk (bk. Vasfi Mahir.)
Koçi Bey, 443
Kohen, Moiz, XLV
Kolomb (Colomb, Christophe), 70
Konsül, Konsüller, 198
Konya, 133, 153
Kop, Koplar, 434
Kopuz mec., 365-67, 370
Kortej, Hernando, İspanyalı, Mexico fâtihi (1485-1547?), 323
Koryürek, Enis Behiç, LV
Kosova, 196
K ö k ç i (bk. Gökcü), 144, 167, 360, 363, 387, 439
Köprülü, Mehmed Paşa (?), 100
Köprülü, Mehmed Fuad (bk. *Türk'ün Duası* Şairi), XXIX, LII, LIII-V, LXXV
Köprülüler, 442
Köroğlu Destanı, *21*, 22
Köyde Fırtına, şiir, XXI, XXXVII
Köyde Yangın, şiir, LXIX
Köye Giderken, şiir, LXVII
Kudüs (bk. Orşelim, Oruşelem), 305, 324
Kumuk, Kumuklar, 179
Kunlar (bk. Hunlar), XXIX
Kur'a Neferi, XXXVIII, LXIV
Kur'ân-ı Kerim (bk. Beyân-ı Semâvî, Kelâm-ı Kudsî, Kitâb, Kitâb-ı Mübîn, Mu-kaddes Kitâb, Ümmü'l-Kitâb), *3, 8-11,* 72, 106, 161, 175, 199, 238, 310
Kur'ân-ı Kerim (M. E. Yurdakul), *3, 8,* 9-11, 30, 197, XXVI, XXI-XXIII, LXVI

Kurtarıcı'ya (M. E. Yurdakul), *378*, LX, LXV, LXXIX
Kutuplar, 151, 216, 216
Kûtü'l-Amâre, 236
Kûtü'l-Amâre (M.E. Yurdakul), 234, 243, LXXVII
Kültigin - oğulları (bk. Bültigin: (بلتكين), 229, 390
Kürsü, Kürsi, 301

Lahur, Ak sakallı hocası, 160
Latin, Latinler, 136, 408
Latince, L
Laybah (Laybache), L
Lazar, Saint-Lazare, 173
Le Bon, Gustave, *10*
Lehçe-i Osmânî Mukaddimesi, XXIX
Lehistan, 136, 253
Lehler, 280
Leonar, Leonardo da Vinci, 323
Leonidas, İsparta Kralı (ölümü, MÖ 480), 415
Levend, Agâh Sırrı, XXXVII
Leylâ, hikâye kahramanı, 238, 300
Lidya, Lidye, 241
Lisân ve Edebiyatımız, XLIX
Londra, 158
Louisiade (bk. *Luzyada*.)
Luther, Martin, 69*,* XXXIX, LXII
Luzyada, Luyizyada, (*Louisiade*), 403
Lübnan dağı, 300

Maârif Cellâdları'na (M.E. Yurdakul), *72*
Macar, Macarlar, 156, XXXV-VI, LIV, LVIII, LXXV .— Macar kızı, 352
Macaristan, 135
Macar Kızı'na, 352
Maçini, Mazzini Guiseppe, İtalyan vatanperver ve müellifi (1805-72), 159
Maçka Mezarlığı, XXVI
Madrid, 328
Mahremî, Tatavlalı, XXVIII
M a h ş e r, 276, 294
Makâlât-i Cemâliye, XXVI
Makedonya, 135
Mal-Hatun, Şeyh Edebâlî'nin kızı, Osman Gâzi'nin zevcesi, 134, 239
Manastır, 196
Marmara denizi, 75, 203
Mars, LXXIV
Martin Luther, XLVII, LXXVII
Matbuât Hâtıralarım, XXXII
Matbuat Nizâmnâmesi, 345
Matbuat Nizamnâmesi, 345
Mâverâü'n-Nehir, 153
Mazlum Ruhlar, LXXIX
Mazzini, G. (bk. Maçini.)
M. E. (م.ا), şair, LXXI
Mecmua-i Edebiye, LXVIII
Mecnun, hikâye kahramanı, 238, 300
Medine (bk. Haremeyn.)
Mefkûre (bk. Tanrılar Tanrısı.)
Mehmed Ali Tevfik, XLV
Mehmed II., Sultan (bk. Fâtih.)
Mehmed Çavuş Siperleri, 217
Mehmed Emin, şiir, LXXI
Mehmed Emin Bey, şiir, LXXII
Mehmed Emin Yurdakul, Hayatı ve Eserleri, LII
Mehmed Emîn Yurdakul ile Konuştum, XXVII, LX
Mehmed Emin Yurdakul'un Hayatı ve Hususiyetleri, XXXVII
Mehmed Emin Yurdakul'un Kişiliği, XXXVII
Mehmed Lütfî, LXX
Mehmed Rifat, LXXI
Mehmed Salih, LXX
Mekke (bk. Haremeyn.)
Mektebli mec., XLV
Mektebliler'in Gazetesi, LXX-VII
Mekteb Şiirleri, LV
Melikof, 271
Melikşahlar, 230
Me'mûn, Halife, 229
Menderes nehri, 309, 385
Menfis, 161, 328

Menteş, Halil Bey (bk. Halil Bey.)
Menzel, Th., XLVI
Meriç nehri, 80, 204, 398
Merkad-i Fâtih'i Ziyâret (bk. *Fâtih.)*
Mersin, LXXVIII
Mersin Rus Konsolosu, LXXIV
Mersiye (Kāāni-i Şirvânî), *18*
Mesih (bk. İsâ, Hz.), 437
Meşrûtiyet I. (bk. Doksanüçler), 80
Meşrûtiyet II. (bk. Hürriyet, 10 Temmuz), 74, 76, 345, XXV, XLIV, LIII
Meşveret gazetesi, XLV
Mete (bk. Oğuz Han), 413
Metristepe, 421, 378, 421
Metristepe, şiir, LX
Metristepe, mensur, LXXVIII
Mevlânâ, Celâle'd-dîn Rûmî, 150
Mevlid, XLIX
Mev'ûd Arz (bk. Kudüs, Filistin), 324
Mezâmir, 243, 285, 305, 404
Mısır, 135, 149, 196, 230, 239, 279, XXXVII
Mısır'ın meşhur kadını (Cleopatra), 183
Michel-Ange (bk. Mikelanj.)
Mickiewicz (bk. Miçkeviç.)
Miçkeviç, Miekiewicz (1799 - 1885), Polonyalı şair, 159
Midhat Paşa, Ahmed Şefik, 80, 443
Mikelanj, Michel-Ange, 284, 322
Millî Asker Şarkısı (bk. *Cenge Giderken),* 33
Millî Destan, LIX- LX
Millî dil ler, 68
Millî Edebiyata Doğru, XXV
Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşsirleri ve Dîvân-ı Türkî-i Basit, XXIX
Millî Kırâat, LV
Millî Kütübhâne, Ankara'da, XXXVII
Millî Nevsâl, LV
Millî ordu, 315
Millî ruh, 446
Millî şiir (bk. Şiir.)
Millî Türk edebiyâtı, LV
Millî vezin (bk. Hece vezni), XXX
Milton, John, LXXIII
Mimar Sinan, 203
Minorsky, Y., XXXVI
Minûçihir, Minuçihrî Ebu'n-Necm Ahmed B. Küş Ahmed Minüçihri (? - 1040), Gazne Devleti'nin ilk zamanlarında yetişmiş büyük İrân şairlerinden, 230
Modern Türk Edebiyatı, XXXVIII
Mogol, Moğol, 198
Mohaç, 399
Molohlar, Yahudi ilâhı, hasis, paraya tapan, 207
Moltke, von Helmuth - Charles – Bernard (184.7 - 1916), 322
Moskof, Moskoflar, 168, 170, 172, 173, 175, 279, 280
Moskova, XXXVI
MSOS, XLVII
Mu'allâkat, 238
Muallimler, XXVII
Muhammed, Hz. (bk. Peygamber), 23, 30, 126, 131, 134, 150, 160, 162, 177, 203, 210, 235, 239, 241, 298, 309, 381 .— Muhammed'in ümmeti, LXXX
Muhammes şekli, XLI
Muharrirlerimiz, Edîblerimiz Nasıl Yazı Yazarlar, *LXIV*
Muhit mec., *LXXVI*
Mukaddes Kitâb (bk. *Kur'ân),* 326
Muktebes mec., XXI, XXXVII
Müller, Max (1823 - 1900), 10
Murabbâ, XLI
Murâd I., Sultân, Osmânlı pâdişâhı (bk. Murâdlar), 230
Murad II., Sultân, Osmânlı pâdişâhı (bk. Muradlar), 230
Murad IV., Sultân, Osmanlı pâdişâhı, 230, 241
Muradlar (bk. Murad I., Murad II., Sultân), 197, 230
Mûsâ, Hz., 298, 364, 448
Mûsâ Cârullah Efendi, 69
Musahabe-i Vatanîye ve Edebîye, LVII

Musavver Malûmat mec., XXXII, XXXVII
Musavver Muhit mec., XLV
Musavver Servet-i Funûn'un Târîhçesi., XXXII
Musavver Şebâb mec., XLV, LXX
Musavver Târîh-i Harb, XXXII
Musavver Terakki mec., LXVII-VIII
Mustafa Kemal, Mustafa Kemaller (bk. Atatürk), 217, 429, LI, LX
Mustafa Kemal (M.E. Yurdakul), 361, 371, 373, 375, 418, 421, LX, LXV, LXXVIII
Mustafa Kemal, şair, LXXVIII
Mustafa Reşid Paşa, 100, 442
Musul, XXV
Muzaffer Ordu'ya (M. E. Yurdakul), 224, LXXVII
Müftüoğlu, Ahmed Hikmet, XXXIII, XXXVII, XL, XLIII, XLIX
Müftüoğlu Ahmed Hikmet, XLIII
Mülhid, 309
M ü n c î (bk. Atatürk), 380
Müslüman, Müslümanlar (bk. İslâm, İslâmlar), 162, 235 — Msüslümân milletler, LXXXI — Müslüman neferi, XXXVI— Müslümanlık, 139, 203, 239
M ü s t e b i d, 78, 79
Müstecâbîzâde İsmet, LXVIII
Mütâlea gazetesi, XXXII

Nâbî, XVII. asır meşhur Türk şairi, 6, XXXIV
Nâcî, Muallim, XXVIII, XXIX
Nacionalyja Stichotvorenija Emin Beja, XXXVII
Nâdir Şah, 156, 226
Nâmık Kemâl (bk. Kemâl, Nâmık), XX-VIII
Napolyon, Napoleon III., 136
Nâzım Bey (H. Nâzım, Ahmed Reşîd Rey), 139
Nâzım Hurrem, şair, LXX
N a z ı m, N a z m (bk. Ş i i r, Ş i ' r), *5*. — Nazm-ı Osmâni, *15*
Nazım, şekli, LXV, LXVI
Nazmi, Edirneli, XXVIII
Nazmiye Kâmil, şair, LXX
Navarin, 196
Necef Kuli Han (bk. Samsalar.)
Necib Âsım, LXVIII
Nedim, XVIII. asır meşhur Türk şairi, 203
Nefi, XVII. asır meşhur Türk şairi, *17,* 203
Nemîde müellifi (bk. Uşşâkîzâde Hâlid Ziyâ), LI
Nemrud, 296
Neron, Neronlar, 135, 207, 251, 277
Nesîs, LXXI
Neue Gedichte von Mehmed Emin Bey, XLVII
Neues von Mehmed Emin Bey, XXX-VIII, LXII
Neva, Nevalar, ırmak, 181, 278
Ne Zaman, LXXVII
Ne Zamana Kadar, LXXIX
Nicola II. (bk. Çar.)
Nifak, LXXVII
Nijer, 135
Nil, Niller, 149, 195, 241, 243, 296, 375, 393, 399
Ninev (bk. Niniv, Ninivye.)
Ninivler, 228
Ninivye (Nineve), 197, 241
Ninni, LXVI, LXXVII
Ninus I., Aşur hükümdârı, 241
Nirvana, 288
Nişantaşı, semt, İstanbul'da, XXVI
Noeldeke (1836 - 1930), XXXIX
Nuh, Peygamber, 175
Nusret Hızır, Prof., LVII
Nutkî, şair, LXVIII
Nüzhet Hâşim, XXV

Oduncu, LXXVI
Oglum Doğduğu Gece (M. E. Yurdakul), *63*, XLVII
Ogüst mabedi, Ankara'da, 324

Oğuz Han (bk. Mete), 89, 132, 133, 162, 196, 209, LII, LXXI, LXXX
Oğuzlar, 124, 149, 168, 170, 172, 173, 175, 184, 203, 208, 210, 239, 277, 362, 373, 392, 413 - Oğuzlar'ın milleti, LXXXI
Oğuz lehçesi, XXIX
Olimbus'a Karşı, LXXIX
Olimp, Olimpler, 136, 229, 295, 299, 354, 375, 394, 404
Ona Ölüm, XLV, LXIV, LXXVII
On Para Ver, XXXVIII, LXXVI
On sekiz bin âlem, 301
10 Temmuz (bk. Meşrûtiyet II.), 72, 79
Orakçı Kadınlar, LXXVI
Ordu'dan Bir Ses (M. E. Yurdakul), 195, LXXVII
Ordu'nun Destanı (M. E. Yurdakul), LVII-VIII, LXXVI-VII, LXVII, LXXXII
Ordu'nun Destanı, H. Işıkbay, LVII
Ordu'nun Destanı, Sâdi Gâlib, LVII
Ordu'ya Selâm, LVII, LXXVII
Orhan, Gâzî, 80, 100, 131, 202
Orhun, nehri, 77, 124, 133, 138, 150, 155, 273, 296
Orhun, Orhan Seyfı, LV
Orşelim (Oruşelem, bk. Kudüs), kızı, 170
Orta-Asya, XXXIV
Orta-çağ, 320
Osman, Gâzî, 13, 23, 106, 130, 133, 137, 156, 184, 196, 209, 210, 216, 380, 419
Osmanlılar (bk. Âl-i Osman), 8, 133, LXXX — Osmanlı bayrağı, 137, 345 .— Osmanlı edebiyatı (Edebiyât-ı Osmaniye),15 .— Osmanlılaşmak, LXXXI.— Osmanlılık, 134 .— Osmanlı nazmı (Nazm-ı Osmânî), 15 .— Osmanlı Sarayı, 391 .— Osmanlı şiiri (bk. Şiir) .— Osmanlı toprağı, 80 .— Osmanlı ülkesi, 137 .— Osmanlı vatanı, XXXV .— Osmanlı vicdanı, 138 .— Osmanlı vükelâsı, 391
Osmanlı lehçesi, XXIX
Osmanlı Şiiri Tarihi, XXXIII
Osmanlı Türk Edebiyatı mad., LV
Ozansoy, Fâik Âli, XXXII, XLII

Öc, şiir, M. Cemâleddin, LXXI
Öc Şairi (bk. Celâl Sâhir), 145
Öc Şairi (bk. Feyzullah Sâcid.)
Öc Şairi (bk. Aka Gündüz.)
Öğüd, LXX
Ölü Kafası, XLVII, LXIV, LXXVI
Ömer, Aydınlı, 443
Ömer, Halîfe, *11*
Ömer Nâcî, XXXIX, LXIII
Ömer Seyfeddîn, L, LX
Ömür Yolunda -yâhud- Yolcu (M. E. Yurdakul), *91, XLVII*
Örs Başında, XLVII, LXXVII
Ötüken Ülkesi, LXXXI
Özbeg, Özbegler, 179
Özdemir-oğlu Osmân Paşa, 208

Pabucu-Büyük Dede, LXXII
Pâdişâh (bk. Kânûnî), 139
Pagod, Pagodlar (Pagoda), Hindistan, Çin, Japonya ve Uzak-Şark'ta kulesi ehrâm şeklinde bir nevi mabed, 240
Palandöken, dağları, 225
Palos, 70
Para, LXXVII
Paris, 158, 328, XXVII
Paris, mitolojik, Priam'ın oğlu, 214 .— Parisler'in kızları, 215
Parmak hesabı, Parmak usulü (bk. Hece vezni, Millî vezin), *14-18,* LXI
Paryalar, 382, 423
Pasinler, 226
Pekin, 150, 232
Pencab, 161, 245
Persepolis, 161
Petersburg, 278
Petersburg'a, LXXVII
Petro, Deli (Pierre I.), Rus İmparatoru, 196, 278

Peyâm gazetesi, XLV
Peygamber (bk. Muhammed, Hz.), 74, 315
Pierre I. (bk. Petro, Deli.)
Pilevne, 219, 411
Piramidler, 399
Pîrî Reis, 135
Platon (bk. Eflâtun.)
Polonya, 159, 280
Pompei (Pompe), 354
Promete (Promethee), 326
Purusya, Prusya, 159
Puşkin, Alexandre Segeyevich, 448
Putları Yıkıyoruz—1, Hâmid, LXXIV
Putları Yıkıyoruz—2, Mehmed Emin, LXXIV

Rabb (bk. Allah), 175, 180, 210-13, 228, 235, 237, 238, 250, 252, 287, 296-98, 309-11, 315, 363 .— Bir Rabb, 358
Rahimîzâde, Rahimî Abdurrahman Çelebi, şair ve hattat (?)- 230
Rahmi, şair, Kilisli, LXVIII
Râif Necdet,110, XXXIX
Rama, 298, 355
Ramayana, 240
Ramazan Sadakası, LXV
Ramses, 136
Rübâb-ı Şikeste, XXXVII
Rübâb-ı Şikeste nâzımı (bk. Tevfik Fikret), 338
Recâizâde Mahmud Ekrem, 4, 21, 142, XXVIII, XXXIII, LXV, LXVIII
Refi Nevzâd, LVII
Ren (Rhin) nehri, 399, 408
Renan, Ernest, *10*
Rencber, LXIX
Resimli Ay mec., LXIV, LXXIV
Resimli Gazete, XXXI
Resimli Kitap mec., *61, 63, 82, XLV*
Resimli Roman mec., XLV
Reşid, Gâlib, LXXVIII
Reşid, Mustafa, Paşa, 100, 442
Rifat, Manastırlı, LXVIII
R i m e – C r o i s e, LXV
Rıza Tevfik Bölükbaşı, *19, 120*, XXXIII, XXXVI, XXXIX, LXV, LXXII, LXXV
Roget- de - Lisle (bk. Roje dö Lii.)
Roje de Lii (Roget-de- Lisle), *Marseillaise* şâiri, 429
Roland, Şarlman'ın yeğeni, *Chanson de Roland* ve *Orlando înnamorato* ile *Boiardo, Orlando Furioso, Ariosto* adlı eserlerin kahramanı, 420
Roma, İmparatorluğu, 69, 125 215, 328, 377, 396, 399, 427 Eski Roma, 159, 168, 279.— Şarkî Roma, 130, 131, 135, 197, 209
Romanof, Romanovlar (Romanov Çar sülâlesinin) sarayı, 176
Romanos, Kostantiniyye Rum imparatorlarından, 209
Romanya, 173
Romulus, menkabeye göre, Roma'nın ilk kralı, 135
Rousseau, J.J., 330
R ö n e s a n s (R e n a i s s a n c e, bk. İntibah devri), 323
Rumeli, 196, 202, 206, 267, LIII
Rumeli Hisarı (bk. Hisarlar.)
Rusça, XXXVI
Ruslar (bk. Moskof), 167, 173, XXXV-VI, LIV, LVIII.— Rus Çarı, 204
Rüsümât Emâneti, XXV
Rusya, 159, 277, 279, XXXIV, XLIII, LV
Rüyâ Ağacı, LXXVIII

Sabah, XXXIV, LXVI
Sadâbâd havuzu, 367
Sadâret Evrâk Kalemi, XXV
Sâdi Gâlib, LVII
Sâdi, Şirazlı, *18*
Sadri Edhem, LXXIV
Sahife-i Tenkîd —Türk Sazı, XLVI
Saîd, Bey, Kemal Paşazâde, XXVIII
Saint-Barthelemy gecesi, 150
Saint-Lazare (bk. Lazar.)
Sakarya nehri, 80, 131, 132, 200, 406 —

Sakarya-yurdu, 404 — Sakarya zaferi, 362, 378, 408, 421
Sakın Kesme, XXXVIII, LXXVII
Salib-i Ahmer, L
Sâlih Reis, M.E. Yurdakul'un babası (bk. Baba'm), XXV, LIV
Sâlihler libası, 296
Saltanat, 429
Sâmi (bk. Şemseddin, Sâmi),
Samsa, Samsamlar, Necef Kuli Han Türkmen aşireti olan Kaçarlar'dan Hüseyin Kuli Han'ın oğlu Samsâmu's-Saltana Necef Kuli Han, Bahtiyârî Reisi, İran milliyetçi ihtilâl hareketlerindeki çalışmalarıyla ün kazanmıştır; Samsa Çavuş, Sultan Osman devri gâzilerinden, 212
Sanatkârân Cemiyeti, 94
Sanâyi–i lafziyye, 20
Sanâyi Mektebi, 113
Sarı Han, 175
Sarı Zeybek, 313
Sart, Sartlar, 156
Say, risalesi, 342
Saz şâirleri, tesiri, LXVII-VIII
Schrader, Dr. F., XLVII, L, LVII
Sebeb Ne ki Doğurmasın, LXXVII
Seddü'l-Bahr, 219
Sedom, 385
Sehl-i Mümteni sanatı, XXXIII
Sekiz Cehennem, 207, 297
Sekiz Cennet, 184
Selâm Sana, LXXVII
Selanik, 196, XXXIX
Selçuklular, İran'da, 209, 229
Selçuklular, Anadolu'da, 131, 133
Selim I., Yavuz, Sultan, 80, 107, 134, 137, 149, 174, 180, 196, 197, 208, 211
Selimiye (*Kabr-i Sellm-i Evvel'i Ziyaret*, Abdülhak Hâmid'in), 119
Semerkand, 150, 153, 171, 238
Semiramis, Âsur melikesi, 241
Sencar-dağı, 227
Sen Feryada Başlayınca, LXIV, LXX-VII
Serbest müstezad şekli, LXV
Serendib, 199
Serhaslar, 202
Servet-i Funûn mec., XXXII, XXXVII, XLV — *Servet-i Funûn Edebiyatı,* XXIX, LXV — Servet-i Funün Mektebi, XXXII— Servet-i Funün şâirleri, LXIII
Seyhan nehri, 204, 407, 443
Seyis ile Çocuğu, LXX
Seylân incisi, 127
Sezar (Caesar, Calus, Julius, Roma'nın ilk diktatörü, general), 99, 136, 173, 198, 269, 319, 330, 377, 381, 389, 396, 429 — Sezarlar heykeli, 427
Sılaya Giderken -yahud- Ana Evi, LX-VII
Sınâat, LXXVII
Sırbistân, 173
Sırblı, Sırblılar, 197
Sibir, Sibirya, 143,156, 251, 279 .— Sibirya Türkleri, XXXIV
Siegfried (bk. Zigfrid.), 420
Sifenks, Sifenksler, 296, 326, 399
Silâh mec., XLV
Siperlerde (M.E. Yurdakul), *315*, *LXX-VIII*
Siperlerden, LXXVI
Sis, LXIII
Sivas, XXV
Siyah Deniz (bk. Kara Deniz), 135
Siyâsiyât, L
Siyon, 324
Smith, Adam, 10
Sokak Kapısı Önünde (M. E. Yurdakul), *66,* XLVII
Sokrat, 438
Sokullu Mehmed Paşa, 442
Sonnet, Sone şekli, LXV
Sonnet, A. Tevfik, LXIX
Sonnet, A. İsmet, LXIX
Söğüt, Bursa'da kasaba, 24, 130
Söz Oyunları, LXXIV
Spartakuss (Spartacüss), Roma liderlerinden, 429

Spies, Otto, XXXIX
Strasbourg, Strasburg, XXXV
Strausser (Strauss, David Friedrich: 1808- 1874), Cermen rasyonalist din âlimi, *10*
Sûdân Çölü, 428
Sultan Ahmed Mitingi, LXXVIII
Sumerler, 228
Sûr, Şûr (Tyrus), Fenike'nin ada üzerinde bulunan şehri, 234
S û r, S û r - i İ s r â f î l, 158, 242 , 324, 432, 439, XLIX
Sûret dâvetnâme, LXXVIII
Suriye*, 220*
Süleyman, Hz., Peygamber, 399
Süleyman Aktuğ, LXX
Süleyman Hüsnü, Paşa, XXIX
Süleyman, Kânunî, Sultân, 83, 139, 211, 230, 241, 399, LXXI — Süleyman devri ordusu, LXXX
Süleyman Nazif (bk. İbrâhim Cehdî), XXXIV
Süleyman, Şehzâde, Orhan Gâzi'nin büyük oğlu, 207
Süleymanlar devri, 220
Sürücü, XLVII, LXXVI
Süt-gölü, Kemcik-ırmağı'na Ak-Sug Irmağı'nın döküldüğü yerde, 276, 288

Şahâbeddîn Süleyman, XLVI
Şahnâme-i Âl-i Osman, XXX
Ş a i r, 354 — İstanbul şairleri, XXXIV
Şâir, LXIII
Ş a m a n, 288
Ş a m a n î, Ş a m a n î l e r, 250, 288
Şark (bk. Doğu), 70, 83, 125, 130, 132, 133, 149, 153, 158-59, 167, 171, 173, 180, 181, 198, 203, 203, 211, 217, 229, 231, 233, 234, 235, 237, 240, 242, 245, 249, 269, 280, 287, 289, 293, 295, 313, 330, 355, 434, 443, — Şark dünyâsı, L — Şark edebiyatı, XXIX — İslâm- , Şark, 136 — Şark medeniyeti, XXXV .— Şark ülkesi, 81
Şarkı, nazım şekli, XLI
Şarkî-Karahişar, XXV
Şarklı, Şarklılar, 139, 217
Şarlken (Charles Quint), 376, 394
Şarlman (Charlemagne), 136, 173, 220, 229
Şat vâdîsi, 195
Şebinkarahisar, XXVI
Şehid-yahud-Osman'ın Yüreği, XXXII, XXXVI
Ş e h - N â m e, 127, 213, 241
Şemseddin Sâmî (bk. Sâmî), XXXIII-IV**,** XXXVI
Ş e r - i Ş e r i f, 9
Shakespeare, William, LXXIII
Şinasi, İbrahim, XXVIII
Ş i' r, Ş i i r, (bk. Nazım, Nazm), *5 6, 15, 16, 18, 19,* 22, 353, 446, 447, XL, LII, LXIII. .— Şi' r-i millî, *12, 17 – 21,* XXXIII — Şir-i Osmânî, *14*
Şiirimin Perîsi'ne, LXIII
Şîrvân Türkleri, XXXIV

T a b i î l i k, *21*
Tahran, 161
Tanin gazetesi, XLV, L
T a n r ı (bk. Allah), *13, 23, 56, 71, 74, 127, 130, 147, 149, 151, 162, 167, 169, 170, 178, 181, 193, 219, 230, 240, 249, 250, 267, 268, 294-98, 301, 310, 322, 325, 367, 370, 416, 420, 424, 426, 430, 434, 436, 449, XXVII, LXXX* — Tanrı evi (bk. Vatan), 13, 23 Tanrı-kahraman, 326 .— Tanrı kucağı (bk. Vatan), 23 — Tanrılar Tanrısı (Blc. Mefkûre, Ülkü), 324 —Bir Tanrı, 238 .—Gök-Tanrı, 130, 153, 243, 279 .— İlk Tanrılar, 360 .— Kahraman-Tanrılar, 414 .— Vatan Tanrısı, 389, 443
Tanrı-dağı, 169, 181, 195, 273, 295, 404, 427
Tanrıöver (bk. Hamdullah Subhi.)
Tanrı'ya (M.E. Yurdakul), 358
Tan Sesleri (M.E. Yurdakul), LV, LXXVIII, LXXXII
Tan Sesleri, LVI

Tanzimat edebiyatı, XXVIII, XXX, XXIV, XL
Tarhan (bk. Abdülhak Hâmid.)
T a r i h ilmi. 328. 330, 356, 375, 393, 394, 414, 438, 441, 443, 446
Târih-i Âlem, XXIX
Taşpınar mec., LI
T a ş r a l a r, 75
Tatar, Tatarlar, 156, 159, 179, 276, LVIII
Tatarca, LXXIII
Taymis (Thames) nehri, 215
Teb, Tebler, 134, 241, 372, 392
Tebriz bağları, 184 — Tebriz Türkleri, XXXIV
Tedrîsât-i İbtidâiye mec., XLV
T e h l î l, 425, 426
T e k b î r, 203, 213, 219, 233, 236, 402
Teker, Suᶜâd, LXXXV
T e k f u r l a r, 132
T e l g r a f s ûr e t i, LXXVIII
Terakki mec., LXVII, LXVIII
Terâne-i Hicran, *LXX*
Terceman-ı Hakikat, gazetesi, İstanbul'da, XXX
Tercemân-ı Hakikat, Kırım'da L
Terkos, civarı, XXV
Termopil, 410
T e r z a r i m a, nazm şekli, LXV
Teselya, LIII
Tevetoğlu, Dr. Fethi, XLIII
Tevfik Fikret (bk. *Rübâb-i Şikeste* nâzımı), XXXII, XXXVII, XL, XLII, LXIII, LXV, LXXV
Thames (bk. Taymis, nehri.)
The Encyclopaedia of İslâm., LV
Trabzon Rüsûmât Nâzırlığı, *XXV*
Tırhala Kal'ası, 25, XXXII
Tırhala Kal'ası'na Bayrak Diktikten Sonra, XXXII, LXVI
Tibet, LXXIII
Tibr (Garbî Sûdan), 399, 408
Tiflis, Türkleri, XXXIV
Timuçin (bk. Cengiz) 174, LXXI
Timur, Timurlenk, 149, 174, 226
Timurlar (bk. Demirler.)
Tiran (Tyrant)'lar, 226, 319, 415
Tokgöz, Ahmed İhsan, XXXII
Tomris (Masagit melikesi), 209, 373
Tonguz, Tonguzlar, 156
Toroslar, 411, 434
T û f a n, 77, 149, 184, 327, 370, 378, 402, 424, 430
Tulû'ât, XXX
Tuna, nehri, 156, 352, 375, 393
Tunus, 135, 196
Tür, dağı, 267 Tür'lar, 175, 284, 293, 298, 324, 404, 439, XV
Turan, gazetesi, XXX, LIV, LVII
T u r a n m e f k ü r e s i (bk. Türk, Yatan), 128, 130, 132, 150, 156, 157, 162, 163, *165,* 169, 171, 174, 176, 178, 179, 180, 183, 184, 209, 218, 226, 227, 227, 268, 279, LIV, LVII, LXXI, LXXXI-II — Turancılık, LI, LVIII, LXXXI-II — Turan'ın aziz kızları, 267 — Turan'm Yalvacı, LII— Turan ırkı, 228 — Turan-ili, 149, 157, 170, 182, 186, 197, LVI — Turanlı, 155, 352 — Turan nesli, 155— Turan rûhu, 175— Turan yurdu, 174, LXXXI— Büyük Turan rüyası, 185, 215, LXXXI.— Yeni-Turan, 135, 156, 178, LII, LXXXI
Turan'a Doğru, LVIII, LXXVII, LXXXII
Turanlı'nın Defteri, XLV
Turan Yolcularına, LXX
Turfan, 150, 171
Turgut Alp, 131
Turgut Reis, 100, 135
Turgutlar, 212
Tursun Fakih, 132
Turuva, Trova, 388
Türk, Türkler, *5-7, 11-14, 19,* 23, 24, 83, 89, 102, 124, 127, 128, 132, 133, 134, 141-44, 147, 149, 151, 152, 154-57, 162, 163, 167, 169, 173-76, 178-86, 196-98, 203, 207-17, 230, 237-39, 244, 268, 280, 309, 315, 321-24, 340, 348, 362, 373, 376, 386, 387, 389, 391, 392, 395, 400, 406, 307,

409-10, 413, 417, 419, 423, 424, 427, 430, 431, 433, 434, 439, 443. 444, XXV, XXXI, XXXII-V, XXXVIII-IX, XLIV-VI, XL-VIII-LI, LIII, LIV, LVIII, LXI, LXIV, LXX-XXI, LXXIV-V, LXXXI -- Türk- Anadolu, 313 .— Türk askeri *6, 13,* 24, 25, 26, 27, 39 .— Türk beldeleri, 235 — Türk birliği, 174, LVI— Türk devleti, 277, 348, XXXIX, LI— Türk dünyası, 150, XLVIII, LIV— Türk gayreti 105 — Türk gençliği 319, LIX — Genç Türk, 348 Türk «ırkı, 136, 149, 151, 157, 161, 162, 167, 171-73, 179, 185, 200, 209, 237, 360, 373-76, 380, 389, 393-96, 414, 418, 424, 443, 444, XLVIII—Türk-ili, 26, 108, 133, 198, 217, 385, 387, 444, LXXI— Türk kadınları, Türk kızları, 26, 199, 201, 352, LVI — Türk kılıcı, 175— Türklük, *14,* 49, 122, 126, 128, 144, 156, 157, 162, 167, 171, 174, 183, 203, 267, XXXV, XLVIII, XXXIII, LIV-V, LXXI, LXXV, LXXXI — Türk metâ'ı, 158 — Türk milleti, 83, 429, XXXIX, LIV, LX — Türk milliyetperverliği, LIII — Türk ordusu, 209, 219-21, 383, 412, LIX— Türk özü, 24 .— Türk rûhu, 168, XXXIX, LXXI— Türk sözü, 24 — Türk şi'ri, 445, XXXV, XLIV Türk yurdu, 149, 209, 253, LXXXI— Türk yüzü, 24

Türk Âlemi muharriri (bk. Ağaoğlu Ahmed), 140

Türkân (Hârezimşâh'ın annesi) yüzlü, 185

Türk Bilgi Derneği, XLIV-V

Türkçe, *6, 11, 14, 17***,** 124, 156, 157, 197, XXXIII, XXXIV, XXXVI, XXXVIII, XLVII, XLVIII, L, LXVI, LXXI, LXXIII, LXXIV, LXXVI — Türk dili, 360 — Kaba Türkçe, *14,* XXIX, XXXIV — Türkçe mazmün, XXVIII — Öz dil, 443 — Sâde Türkçe, XXXIII**,** XXXIV — Sâfı Türkçe, XXVIII, XXXI, XXXIII — Sırf Türkçe, XXIX, XX

Türkçe Bir Gazel, Hakkı Bey, XXX

Türkçe Gazel, İsmet Bey, XXX

Türkçe Şiir-Çocuklara-Kar Yağarken, LXIX

Türkçe Şiir - İki Yavru, LXVIII

Türkçe Şiir - Köyde Bir Sabah, LXIX

Türkçe Şiir - Küçük, Anasız Bir Kızın Babasıyle Konuşması, LXVIII

Türkçe Şiir - Öksüz Fatma, LXVIII

Türkçe Şiir - Yetim Çocuk, LXIX

Türkçe Şiirler, XXVII, XXXI, XXXIV-V, XLV, LII, LXIV, LXVI-III, LXXIV, LXXVI-VII, LXXIX, LXXXII

Türkçüler, XXXIV, XXXIX, LII— Türkçülük, XXVII, XXXII, XLIV— Dil'de Türkçülük, XXVIII— Târihî Türkçülük, XXVIII— Vezinde Türkçülük, XXXVIII

Türk Derneği, XLIV-V

Türk Derneği mec., 72, XLV

Türk Derneği Nizâm-Nâmesi, XLV

Türk Dili (M. E. Yurdakul), 360, LXX-VII

Türk Dili'nin Sarf ve Nahvi, LV

Türk edebiyatı, XXVII, XXXV, XXXIX

Türk Ezgisi, LXXI

Türk Gücü Cemiyeti, 141, XLV

Türkî (bk. Türkçe), XXXIX

Türkistan, 163, 196, 277-80, XXXIV, XLIV

Türkiya, Türkiye, 74, 80, 108, 137, 210, 345, XXXVIII, XLVII, L, LV, LXXX, LXXXV — Türkiye'nin evladlan, 345 .— Yeni Türkiye, LVII

Türk Kadınları Biçki Yurdu. 178

Türkler Bu Muharebede Ne Kazanabilirler, XLV

T ü r k l e ş m e k, LXXXI

Türkleşmek, İslâmlaşmak Muâsırlaşmak, LXXXI

Türk Mefküresi, LI

Türkmen, Türkmenler, 157 — Türkmen güzeli, 231

Türk Ocağı, 348, XLV, LII, LXXIV

Türk-Rus Savaşı (bk. Doksanüçler), XXIX

Türk Sazı (M. E. Yurdakul), *23, 30, 217, 219, 251,* XXXI, XXXVII, XLV-IX, XXXIX, LV, LXII, LXIV, LXXVI-VII,

LXXIX-XX, LXXXII
Türk Şâiri Mehmed Emin Bey'in Şirlerinin Tahlili, LIII
Türk Târih Kurumu, 43, 58-63, 67-72, 76, 80, 83, 106-9, 117, 118, 127-145, 162, 167, 169, 178, 180, 195, 202, 203, 207, 210, 219, 228, 232, 233, 238, 239, 241, 246, 249, 252, 254, 269, 273, 277, 280, 307, 360, 370, 384, 417, XXIX, XXXIV-V, XXXVII-VIII, XLIII, L, LII, LXXIV, LXXVI, LXXXI-III, LXXXIV-V.
Türkü, nazım şekli, LXVII
Türkü, LXVII
Türk'ün Duası Şâiri (bk. Köprülü, Mehmed Fuad), 122
Türk'ün Hukuku, LXXVIII-IX
Türk ve Arab (M.E. Yurdakul), *237,* LVII
Türk ve Arab dostluğu, LVII
Türk Yılı, XXV, XL, XLIV
Türk-Yunan Savaşı, XXXI, LXI,
Türk Yurdu Cemiyeti, XLVIII
Türk Yurdu mec., 121, XXXIV, XLIV-VIII, LII, LVI, LIX, LXX, LXXII, LXX-VI-IX, LXXXI
T y r a n t (bk. Tiran), 429

Uluğ Bey, Muhammed Türgây (1393-1449), 238
Uluğ İğdemir (bk. İğdemir.)
Umûmi Harb (bk. Birinci Cihan Harbi), LI
Urallar, 124, 181, 279, 258, LXXII
Urfa, 417, XXV
Us, Hakkı Târık, LXXIV
Uşak, 385
Uşşâkîzâde Hâlid Ziyâ, XXXVII, XL, XLII
Uygur, Uygurlar, 124, 360 Uygurca, LXXIII
Uzunca-Ova, Edirne'de, XXVI

Ülker yıldızı, 355
Ülkü (bk. Mefküre, Tanrılar Tanrısı.)
Ümîd, LXXI
Ümmet gazetesi, *108,* XLV, LXX
Ü m m ü ' l – K i t â b (bk. *Kur'ân-ı Kerîm), 3, 12*
Ünaydın, Rûşen Eşref, LXIV, LXVI
Ü s l ü b, LXI
Üstâd Ekrem'e, LXXIX

Vakit gazetesi, LXXIV
Valmy (Fransa'da *Marne* kısmında ufak bir kasaba. 20 Eylül, 1792'de Prusyalılar burada yenilmişlerdir. Prusya ordusunun harekâtını merakla takip eden, Fransızların heyecan ve gururunu gören Goethe, muhârebe akşamı, *"Bu yerde ve bu gün yeni bir devir açılıyor"* demiştir), 419
Vambery, A., XXXV
Van gölü, 227
Vartapet, Komitas, müziği, LVII
Vasfî Mâhir; Kocatürk, 447
Vasiyet, LXV
V a t a n (bk. Ana-vatan, Ana-yurd, Tanrı, Turan, Türk yurdu), 13, 23, 26, 75, 76, 79, 89, 90, 117, 167, 169, 171, 178, 198, 200, 206, 213, 218, 256, 277, 310-15, 373, 386, 387; 396, 400, 443, 446, XXIX, LXIII, LXXXI— Vatan sevgisi (Mahabbet-i vatanîye), II, 13 —Vatan Tanrısı 389, 443
Vatikan, Vaticane, 69
Vecîhî, Bey, XXXII
Veled Çelebî'nin Hâtıraları, XLIV
Venedik, 136
Verinhora, Leh şairi, 280, LXXVIII
Verinhora'ya, LXXVIII
V e z i n (bk. Aruz, Hece vezni, Parmak hesabı), 5, 14-8, 448, XXXIII, XLI-II, LXI, LXIII— Vezin'de Türkçülük, XXVIII
V e z ü v yanardağı, 278, 435, LXIII
Virjil (Virgil), Latin şairi, 157, 295, LXXIII
Vistül ırmağı, 280
Viyana, 83, 136, 158, 375, 393
Volonya (bk. Volhinie, Volinya), 280
Voltaire, F.M.A., 330

Vur (M. E. Yurdakul), *315,* LIX
"Vur!" Dedim (M. E. Yurdakul), *315*

Washington, George, Birleşik Amerika'nın ilk Cumhurbaşkanı, 330, 420
Whitman, Walt, LVII

Ya Gâzî Ol, Ya Şehid, XLIV
Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 305
Yalçın, Hüseyin Câhid, XXXIX
Yalnız Türkçe Söz ile Yapılmış Gazel'dir, XXX
Yangın, LXX
Yanya, 196, LIII
Ya Ölürsem Ne Yaparlar, LXXVI
Y a r a d a n (bk. Allah), *3,* 3, 13, 23, 30, *44*, 119, 309
Yaşamak Kavgası (M.E. Yurdakul; bk. *Hayat Kavgası), 82,* LXXVII
Yavrumun Mezarında, LXXVI
Yavrumuzu Çoğaltalım, XLVII, LXXVII
Yavuz, Selîm I. (bk. Yavuz.)
Yazar, Mehmed Behçet, LII
Y e d i – i k l î m, 100, 102, 134
Yemen, 133, 228
Yemen'e Giderken, LXX
Yeni Adam mec., XXVII, LX
Yeni Adana gazetesi, LXXVIII
Yeniçeri, Yeniçeriler, 202, 208, 241
Yeniçeri ocağı, 152
Y e n i D ü n y a (bk. Amerika), 232
Y e n i I s p a r t a (bk. İsparta.)
Yeni Millî Kırâat, LX
Yetim Çocuk, LXX
Yetim Çocuk, - yahud - Ahmed'in Kaygusu, XXXII, XXXVI
Yırtık Sesli, LXIX
Yolcu, LXXVII
Yunan, Yunanlılar, *17,* 345, 385, 408, 410, XXXI, — Yunan askerleri (bk. Efzunlar.)
Yunanca, L
Yunan eyâleti (bk. Atticpıe.)
Yunanistân (bk. Hellas), 135, 173
Yunan Sınırını Geçerken, XXXII, XXXVI
Yurd (bk. Vatan), 102, 106, 127, 167, 174, 199, 312
Yurdakul, Doğan, XXXVII
Yurdakul, Mehmed Emin (bk. Turan'ın yalvacı), *22, 30, 43, 77, 162, 178, 209, 219, 228, 370,* XXV v.d.d.
Yurdumuzun İniltisi, LXXVII
Yusuf Hâlis Efendi, XXX
Zafer Yolunda, LVIII
Zavallı Kayıkçı, LXXVII
Zavallılar, XL, XLII**,** XLIII
ZDMG., XXXVIII,, XLVIII
Zehirli Otlar, LXXIX
Zekeriya köyü, XXV
Zemzeme'ler (Recâizâde M. Ekrem), 21
Zenbilli Ali Efendi, 100
Zengibar adaları, 382, 423
Zenon, d'Elee, Yunan filozofu, 17
Zerdüşt, 160, 177, 290, 298
Zeyneb, hikaye kahramanı, 29
Zigfrid (Siegfried), 420
Ziya, Abdülhamid, Paşa, şair, XXVIII
Ziya Gökalp Külliyâtı—I., Şiirler ve Halk Masalları, LXXXI
Zonaro, F., ressam, 31, XXXIII
Zübeyde, bint Cafer b. Ebû Caferü'l-Mansur, Hârünu'r-Reşid'in amcası kızı ve zevcesi, 229
Zühre Hanım, Ağaoğlu Ahmed'in zevcesi, 143.